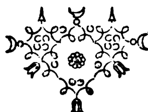

IZBOR IGROKAZAH ILIRSKOGA KAZALIŠTÀ.

SVEZAK X.

SMÈRTNI ROG.

Drama u 5 aktah polag francezkoga.

U ZAGREBU.
Troškom i tiskom k. p. ilir. nar. tiskarne Dra. Ljudevita Gaja.

1842.

SMÈRTNI ROG.

Drama u 5 aktah polag francezkoga.

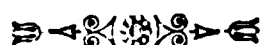
OSOBE.

HERNANI.
DON KARLOS.
DON RUY GOMEC DE SILVA.
DONA SOL DE SILVA.
JAQUEZ, sluga Silve.
DON SANKEC.
DONA JOSEFA DUANTE, duenna.
PÈRVI OKLETNIK.
DRUGI OKLETNIK.
TRETJI OKLETNIK.

Plemići. Soldati. Sluge. Narod.

PÈRVI ČIN.

(Spavaća soba. — Noć. — Svěća gori na tèrpezi.)

PÈRVI PRIZOR.

Dona *Josefa Duarte* (*stara u cèrno obučena, pèršnjak kao iz vrěmenah* Izabele Katoličanke*) *Don Karlos.*

JOSEFA

(*sama, spusti cèrvene zavèse od prozorah, i stavi několiko stolicah u red, čuje se kucati na jednih malih sakrivenih vratih s desne strane, ona posluškuje, čuje se kucanje po drugi put*). Dali će on već biti? (*opet se kuca*) jeste, jeste — čuju se već koraci na potajnom hodniku. (*kucanje po četvèrti put*) Bèrzo da otvorim! (*otvori ona mala sakrivena vrata; Karlos stupi u nutra, lice mu je u kabanicu zamotano, a klobuk duboko na oči nabijen*) Da ste mi zdravi lěpi viteže! (*ona ga uvede u nutra; on razgèrne kabanicu tako, da se iz pod nje bogato odělo vidi od svile i kadife, polag kastilianske mode od god.* 1519. *Ona ga pogleda u lice, i strese se od straha*) Šta je to? Zar vi niste Hernani? u pomoć, vatra!

KARLOS

(*uhvati ju za ruku*).

Samo još dvě rěči, dueno, i vas neće više biti! (*pogleda ju oštro, ona muči — sva je u strahu*) Jesam li ja ovdi kod Done Sol, kod lěpe nevěste staroga kneza od Pastrane, dobroga onog gospodina, kog ona ujakom imenuje, poštenoga muža — staroga, istina, nu punoga ljubomorja? Nije li tako? — Lěpotica ta čezne za golobradim jednim vitezom, i svaku večer vidja ovdě, sědoglavcu i svim nenavidnim u pèrkos, svog mladjanog ljubovnika? — Jesam li istinu dočuo? (*ona ćuti, Karlos ju podèrma*) Hoćete li mi skoro odgovora dati?

JOSEFA.

Gospodine, niste li mi zabranili, da se neusudim ni dvě rěči progovoriti.

KARLOS.

Ja nezahtěvam više nego jednu samu. Zove li se tvoja gospoja Dona Sol de Sylva? — Odgovori! je li ili nije!

JOSEFA.

Jeste, a zašto —

KARLOS.

Nebrini se zato. — Njezin stari ženik, stari knez, ovaj čas je izvan dvora?

JOSEFA.

Tako je.

KARLOS.

A sigurno sad izgleda ona svoga mladoga?

JOSEFA.

Tako je.

KARLOS.

To je za poginuti!

JOSEFA.

Tako je.

KARLOS.

A razgovori ovdi bivaju, dueno?

JOSEFA.

Tako je.

KARLOS.

Sakrij me ovdi.

JOSEFA.

Ja vas?

KARLOS.

Da, mene.

JOSEFA.

A čemu to?

KARLOS.

Ničemu.

JOSEFA.

Ja vas da sakrijem?

KARLOS.

Dȧ mene i to u ovoj sobi.

JOSEFA.

Nikada!

KARLOS
(*izvuče nož i kesu iza pojasa*).

Evo, dueno nebi li hotěli izbirati, šta volite ovaj nož, ili ovu kesu?

JOSEFA
(*uzme kesu*).

Niste li živi djavo?

KARLOS.

Jesam, dueno.

JOSEFA
(*otvori u zidu uzak ormar*).

Izvolite daklem ovamo.

KARLOS
(*pogleda ormar*).

U ovu kuću?!

JOSEFA
(*zatvori ga opet*).

Ako nećeš, a ti odlazi —

KARLOS
(*otvori ormar opet*).

Ded, još jedan put da vidim. (*Još ga bolje pogledajuć.*) Nije li to može biti štala, kud ti metlu stavljaš, koja ti u město konja služi? (*Jedva se spravi u nutra.*) Au!

JOSEFA
(*Kèršeć ruke svoje sèrdito*).

Ovdi čověk!

KARLOS
(*u otvorenom ormaru*).

Zar je može biti tvoja gospa kakovu gospodičnu očekivala?

JOSEFA.

O Bože! sada se Dona Sol ovamo približava, — gospodine, zatvori bèrzo vrata. (*Turi nogom vrata, tako, da se zatvore.*)

KARLOS
(*iz ormara*).

Dueno, umrèt ćete, ako samo rèčcu progovorite. (*Sol udje u nutra u bělo obučena, Josefa sakrije kesu.*)

DRUGI PRIZOR.

Predjašnji, Sol, zatim Hernani.

SOL.

Josefo!

JOSEFA.

Gospodično!

SOL.

Ah neprestano se bojim, da se nije šta zla dogodilo. Trebalo bi, da je Hernani već odavna ovdi. (*Čuju se koraci na potajnom hodniku.*) Čuj! baš se penje ovamo. Idi, otvori bèrzo vrata, bèrzo, prie nego što pokuca, idi požuri se! (*Josefa otvori vratašca, Hernani stupi u nutra, zamotan je u veliku kabanicu, nosi velik šešir na glavi, pod kabanicom vidi se oprava Aragonskoga gorjanika, odělo je od sive boje, prěko oděla ima na pèrsih kožni pancier, mač, nož, i rog stoji mu za pojasom. Sol leti mu na susrět.*) Hernani!

HERNANI.

Dona Sol! ah! ja te opet vidim, opet ti čujem ustne priazno govoriti! Oh! zašto razstavlja sudbina moje dane od tvojih? Tà ja sirota tako ljuto potrěbujem vas, za da sva, sva ostala zaboravim!

SOL
(*opipa mu haljine*).

Isuse! kako se kabanica vaša cědi! zar ide dažd vani?

HERNANI.

Neznam!

SOL.

Kako ste ozebli!

HERNANI.

Ništa zato.

SOL.

Snimite bar kabanicu.

HERNANI.

O Dona Sol! životu moj! recite mi barem noću kad se bezazleno, čisto i mirno, u naručajih sladkoga sna njihate, kad vam ugodan koi san nježnimi pèrsti oči zaklopi, a ustne otvori, — recite mi nepribliži l' vam se tada angjeo, koi bi vam na tihom javio, koliko ste dragi, koliko mili nesrĕtniku onom, koga svaki bĕži, svaki od sebe tĕra.

SOL.

Priatelju moj, dugo ste mi danas ostali, nu recite mi sada, zebete li još?

HERNANI.

Ja zebsti? U plamenu sam blizu vas. O! kad nam ljubav i ljubomorje u mozgu uzavrije, kad nam se pèrsa dižu, i bĕsne od unutàrnjih burah, šta nam je tada stalo, ako nam grozoviti oblaci munjah i gromovah pred noge bacaju?

SOL
(skine mu kabanicu).

Hodite i skinite kabanicu, i odpašite mač.

HERNANI
(primi se za mač).

O nikada. Ta ovo je druga moja ljubav, isto tako neoskvèrnjena, isto tako čista! — Kažite mi, Dona Sol, zar stari herceg, vaš ujak i ženik nije sada kod kuće?

SOL.

Nije, sa svim je naša kratka ova ura.

HERNANI.

Dà, ova samo ura, i ništa više! za nas jedna sa-

mo ura, pa zatim, nu šta zato! Potrěbno je znati, kako se što zaboravlja, i kako se umire. O angjele, jednu samo kratku uru s tobom! da, zaista, jednu samo uru za onoga, koi bi si vàs život s vami želio, — vàs život, pa k tomu i věčnost!

SOL.

Hernani!

HERNANI

(*u jedno*).

O, da srěćna mene, što se je herceg udaljio! Na način lupeža, koi smèrtnim strahom vrata probija, dovrebam bèrzo, sgodno trenutje, i prikradem se u nutra za da vas vidim, za da sědoglavcu onomu něšto samo od vaših pěsamah, od vaših pogledah ugrabim! Neizkazano sam srětan zaista, i bez sumnje zavisti sam vrědan, što sam mu jednu samo uru ugrabio, — a on mi krade vàs život!

SOL.

Umirite se. (*Dajuć dueni kabanicu.*) Josefo gledaj, da se kabanica osuši. (*Josefa otidje, Sol sèdne, i dade Hernanu znamenje, da bliže stupi.*) Ah, hodite malo bližje.

HERNANI

(*bez da ju sluša*).

Daklem zaista nije herceg sad u dvoru?

SOL

(*směšeć se*).

Koliki ste sad!

HERNANI.

On je zaista otišao?

SOL.

O dušo draga, nemoj sada da na hercega mislimo.

HERNANI.

O, ne gospoje, baš sada daj, da na njega mislimo! Ta on vas ljubi, starac onaj, — hoće vas za ženu da uzme! nije li on vas onomadne na silu poljubio? a ja, — da više na njega ni nemislim?

SOL

(*směšeč se*).

Daklem to — to je, što vas bezufati čini! cělov od ujaka! i to na čelo! tako rekuć, cělov očinski!

HERNANI.

O nije, nije! cělov je to od ljubovnika! cělov je to od muža, koga ljubav mori! o na skoro gospoje, bit ćete vi njegova. Kažite mi, jeste li i vi kadkada o tomu već mislili? Stara ona luda, komu žena zato samo trěba, da ga kao nemoćnoga i ostarěloga još do groba odvede, ledeni onaj kip, odabra si mladu děvicu za nevěstu! O stare lude! jednom se je rukom privatio čversto vaše, a za drugu ga smèrt podsmijajuć k sebi privlači! Pa ipak se dèrzovito baca medju nas i ljubav našu! Idi starče, tamo na groblje, idi da ti polumèrtvomu tělu raku skroje! Idi, bolje će biti po tebe! — — Nu tko je uzrok ženitbe te? Vas siluju da privolite, nije li tako?

SOL.

Vele, da kralj ženitbu tu želi.

HERNANI.

Kralj! kralj! — O, moj otac poginu na stratištu, proklet od njegovoga otca. Mnoga je već godina od ono doba protekla, mnogi je od onda ostario, nu ja věkovitom i pomladjenom mèrzostju mèrzim mèrtvoga kralja sina, sina njegovoga, udovu njegovu, i sve — što je njegovo! — Kralj je sada mèrtav i neima ga više, nu još u dětinstvu strašno sam se zakleo, da ću se sinu njegovomu radi otca moga osvetiti. Po svuda sam te tražio, Karlosu, kralju od Kastilie! Jer stara neugašena živi jošte medju našimi domovi mèrzost, bezdušno su se borili otci naši prije trideset godinah! — Pa smèrt njihova — šta je koristi donila? Mèrzost traje još neprestano. Još nije mir za potomke vaše prispio, jer su mladi i krěpki još sinovi vaši, i nastavljaju i biju stari vaš boj. Ti daklem, Karlosu, ti zahtěvaš tu ženitbu! Nu tim bolje! i tako sam te odavna već tražio, a sad mi te iz nenada udes dovodi!

SOL.

Vi me strašite.

HERNANI.

O nesrětha mene, koga nepošteno progonstvo tamo amo těra, i sam ću do mala do toga doći, da se sam sebe strašim. Poslušajte me. Čověk taj, kog su vam u mladosti vašoj odlučili, Ruy de Silva, vaš ujak, knez je od Pastrane, i pri tom jedan od najbogatiih velmožah u svoj Aragonii, grof je zatim i grand od Kastilie; što njemu glede mladosti manjka, to će vami mladoj i nevěštoj zlatom, biserom, i dragim kamenjem u tolikom izobilju nadoknaditi moći, da će vaše čelo mnoga kraljevska čela nadsěvati, da će mnoga kraljica stališ, ponos, slavu i bogatstvo hercežici zaviditi. Vidite, to vam je herceg; a ja, ja sam vam sirota, prosjak, i već kao mlado dětešce neimadoh drugoga blaga, nego šume moje, koja me nevoljna i bosonoga pod obranu svoju primiše. Imam može biti, gděgod i plemenita gèrba, kog samo kèrvava bèrdja do sada pogèrdjuje, a i někojih pravah može biti još imadem, koja samo tužna tama do sada zastire, koja samo cèrno sukno od stratišta do sada krije, nu s kojih će, ako me ufanje moje posve neprevari, do mala dobri moj mač pokrov taj odèrti; — ali do toga zavist nebeska ništa mi udělila nije, osim zraka, světlosti i vode, a to je miraz kog i svakomu daje, — dopustite daklem, da vas od jednoga izbavim, budi od hercega ili sebe; neostaje drugo činiti, nego da il njega za muža uzmete, ili da sa mnom podjete.

SOL.

Ja ću s vami.

HERNANI.

Medju moje divje drugove! ljude, koje je dèržava proklela, koje već odavna kèrvnik očito imenom imenuje, i kojih gnjev i mač ljutinu svoju nikada negubi, koje sve ukupno požuda podbada, da se gděgod za ubojstvo koje osvete! kako — i vi bi hotěli razbojničkoj četi mojoj, *tako nas ljudi zovu*, vodja biti! znajte dakle, ja sam razbojnik! — Kad u Španjolskoj nigdi više mira nenadjoh od mnogih četnikah, koji me vrebahu, tad me materinski primi stara Katalonia

i sakri me u svojih gajih, svojih visokih planinah i stěnah, gdě se samo orao gnjezda graditi usudjuje, u srěd onih krěpkih i siromašnih, nu slobodnih goranikah dorasto sam do ove dobe — i da danas u onih gorah rog ovaj od mene zatrubi, več bi sutra tri hiljade od onih vitezovah uz mene stajale. — Vi' dèrhćete? razsudite dobro, što ste obećali. Hoćete da sa mnom podjete kroz planine, gore, pustinje i k ljudem, koji su podobni onim djavolom, koji su vas več kad kada u snu mučili. Hoćete sa mnom onamo, gdě ćete sve sumnjajuć smatrati, gdě ćete nad očima i glasom, nad korakom i svakom rěčju brižljivo morati bditi, gdě će vam gola zemlja postelja biti, gdè vas neće drugi napitak, osim vode iz obližnjega potoka krěpiti, gdě ćete noćju, kad vas plačuće dètešce za hranu uzmoli, slušati, kako vam zèrna od pušakah okó glave zviždaju! Hoćete prognani sa mnom, da neprestano bludeć život provodite, i hoćete ako do toga dodje i tamo sa mnom, kuda ću jednom za otcem mojim poći, — na stratište!

SOL.

Hoću.

HERNANI.

Bogat je i velik i srětan herceg, njegovih pradědovah staro ime nepogèrdjuje nikakav porok; mnoga, mnoga može herceg učiniti, — herceg vam nudi s rukom svojom srèće, časti, i blaga...

SOL.

Sutra ćemo da bežimo, Hernani, — čudnovata je smělost moja, nu nekorite me radi nje. Jeste li vrag ili angjeo moj, to ja neznam, nu vaša sam robinja sada na věke. Čujte me, išli vi kuda vam drago, ja ću vaša biti. Nepitajte zašto ja to činim, jer i sama neznadem. Ja vas viditi moram, i opet viditi, i moram vas neprestano viditi. Kad pri rastanků našem tutanj od korakah vaših do ušiuh mojih više nedopire, čini mi se, kao da ni kucanje sèrca moga više nečujem — čujem li pako opet poznate one stope, za kojimi pohlepno uzdišem, tad stopram ćutim, da još živim, i da se duša u mene povratja.

HERNANI

(*vatreno ju zagèrlivši*).

Angjelu!

SOL

Sutra okó po noći dodjite s vašimi momci ovamo pod prozore moje, hrabra hoću da budem i jaka, tri udarca od vas neka mi znamenje dadu.

HERNANI.

Vi znate, sada tko sam!

SOL.

A šta je meni do toga stalo! Ja ću s vami.

HERNANI.

Ne, ne, budući da ste odlučili sa mnom da idete, — vi kao slaba žena, trěba prije svega, da i znate kakovo ime, kakov stališ, koju budućnost, i kakovu dušu dětinsko odělo Hernanievo krije. — Šta, želite li vi za ista, da bi razbojničko i ljuto prokletoga zlotvora sèrce pod njim kucalo?

KARLOS

(*vičuć razlupa vrata od ormaru*).

Nu hoće li biti jedan put kraj tomu razgovoru! Zar vi mislite, da je tako lako u ovoj kutii ležati! —

(*Hernani stupi začudjen na trag, Sol zavikne iz svega gèrla i uteče u njegov naručaj, dočim Karlosa uplašeno motri.*)

HERNANI.

Tko je taj čověk?

SOL.

O bože — u pomoć! u pomoć!

HERNANI.

Mučite — mogli bi lahko drugo koje zavidno oko probuditi. Kad sam ja kod vas, dona Sol, neištite, došlo što mu drago, druge pomoći, nego moje.

(*Karlosu.*)

Šta ste vi radili ovdě!

KARLOS.

Nu, čini se, da se nisam po šumi šeto.

HERNANI.

Koi se usudjuje uvrědu svoju porugom još umnožavati, dodje navadno do toga, da baštinika svoga do směha navede.

KARLOS.

Samo lagano, gospodaru i u kratko, i odpèrto, da govorimo! Vi ljubite Donu, ljubite cèrne njene oči, i dolazite svako veče, da se je nagledate. I ja ljubim gospojicu ovu, i rada bi se s onim upoznati, kog sam već višeputah vidjao na prozor ulaziti, dočim sam ja pred vrati stajati morao.

HERNANI.

Na moju čast do mala će biti, da ću vam onud izlaz otvoriti, kud ja obično ulazim.

KARLOS.

Nu to će se viditi. Primite daklem naklon moj, lěpa gospojice. Mi ćemo da dělimo, nije li! Ta ja sam u lěpoj vašoj duši toliku izobilnost od ljubavi, dobrote i nježnih ćutjenjah čitao, da ćete time, gospoje, lako oba ljubovnika zadovoljiti moći. — Dosadi mi dugo čekanje, zato odluči još večeras, da naměru moju k svèrsi privedem, i srětno mi za rukom podje te se uvukoh ovamo, jer su u meni vas scěnili. Pošto sam duenu dovoljno uplašio i namirio, sakrio sam se, i da vam iskreno kažem, něšto sam i slušao, nu odveć sam malo od svega razumio, jer u malo što se neudavih. O gledajte samo, kako se je francezka moja oprava pokvarila. Duše mi, ja više u nutri obstati nisam mogao, ja moradoh izaći.

HERNANI.

Ni mač moj nemože više da u nožnicah obstane, na silu hoće da izidje.

KARLOS

(*nakloni se*).

Kako vam drago, gospodaru!

HERNANI

(izvlači svoj mač, Karlos isto tako).

Na polje, dakle!

SOL

(baci se medju njih).

Hernani!

KARLOS.

Umirite se, gospoje!

HERNANI.

Vaše ime, senjor?

KARLOS.

Ej recite mi prie, kako je vaše!

HERNANI.

Moje skriveno ostaje, dok prilika nedodje, da drugomu někomu gromovito zaori, kad kao dobitnik na pèrsi njegove kleknem, i kad mu se nož moj sèrca dotakne.

KARLOS.

Kako je ime tomu drugomu?

HERNANI.

Šta je tebi do toga! — brani se sada!

(Oni se biju, Sol padne dèrhćuć na stolicu, čuje se kucanje na vratih.)

SOL

(uplašeno skoči).

O Bože! — nětko je na vratih! —

(Prestanu se biti, Josefa stupi sva uplašena na vratašca u nutru)

HERNANI

(Josefi).

Nu, tko je, tko kuca?

JOSEFA

(k Sol).

Ah gospoje, koja neočekivana nesrěća? Herceg se vratja.

SOL

Herceg? sve je propalo! — o mene nevoljne!

JOSEFA
(*ogleda se*).

Bože dragi! i nepoznati je ovdě? mačevi su im goli! oni su se borili — o težko nama!

(*Borci povrate svoje mačeve u nožnice; Karlos ogèrne svoju kabanicu i navuče šešir na lice, kucanje na novo.*)

HERNANI.

Šta da započnemo!

(*Opet kuca.*)

GLAS
(*iz vana*).

Otvorite, dona Sol.

(*Josefa podje prama vratma, Hernani ju zaustavi.*)

HERNANI.

Ne, neotvarajte.

JOSEFA
(*Izvadi svoje patrice*).

Sveti Jakove, svetče božji i odvětniče naš, izbavi nas od ovoga zla!

(*kuca opet.*)

HERNANI
(*Karlosu pokazujuć na ormar*).

Mi ćemo da se sakriemo.

KARLOS.

U ovaj ormar?

HERNANI.

Ajdete samo u nutra, nebrinite se, bit će města za obadvojicu.

KARLOS.

Hvala vam lěpo, — odveć je prostran.

HERNANI
(*pokazujuć na vratašca*).

Daklem da ovuda poběgnemo.

KARLOS.

Srěćan vam put, — ja ću ovdi ostati.

HERNANI.

Ha! grom i pakao! — to ćete vi meni skupo pla-

titi. (*K Sol.*) Nebi li se može biti iz nutra vrata zakèrčiti mogla?

KARLOS

(*Josefi*).

Otvorajte!

HERNANI.

Šta reče?

KARLOS

(*Josefi, koja polumèrtva stoji*).

Otvorajte velim vama!

(*Kucanje se neprestano čuje, Josefa dèrhćući pram vratam ide, da ih otvori.*)

SOL.

Ah, umirem.

TRETJI PRIZOR.

Pèrvašnji, Don Ruy Gomec de Silva. Sluge s mašalami.

GOMEC

(*s bèlimi vlasi i bèlom bradom u cèrnoj opravi, nosi red zlatnoga runa o vratu*).

Ljudih ovdě kod netjakinje moje! — Ovdě i u ovo doba! (*pratnji svojoj*) bližje ovamo! — (*Doni Sol*) Tako mi svetoga Ivana od Avile! čini mi se kao da smo trojica u vašoj sobi! Na grèšnu moju dušu! dvojica već od više bi bila, (*Karlosu i Hernanu.*) Nu lěpa moja gospodo! koi vas posó donese u moju kuću? —

HERNANI.

Herceže! . . . . .

GOMEC.

Ni rěči! — Neimate li vi mačevah i noževah, kopja, lova i sobětah, sokolovah, pasah i ljubeznih pěsamah, koje večeri pod prozori pěvati možete? Neimate li vi perjanicah na klobucih, svilenih oděla̋h, pirovanjah, natěcanjah, mladosti i veselja? — Vi svega toga, děco, u izobilju imate, pak vas ipak bezposlica muči.

HERNANI.

Gospodine!...

GOMEC.

Tko se usndjuje govoriti, kad ja rekoh, da se múči?

HERNANI.

Herceže!..,

GOMEC.

Hodite sa mnom gospodo moja, dà, slědite me, ili mislite, može biti, da će se smionost ova vama na šalu, a meni na porugu dokončati? U dvoru ovom čuvam ja blago jedno, »čast dèvice,« — žene najkrasniu čast svega moga doma, — ja ljubim ovu dèvicu, moju netjakinju, i do malo danah hoću joj ruku da pružim, scènim ju neoskvèrnjenu i čistu, svetinja je to svakomu mužu — i evo. — Ja Ruy Gomec de Silva nemogu ni uru samo od kuće da se odaljim, da se nebi vuci dèvojačke časti u nutra uvukli. — Odstupite, dèrzoviti mladenci! — Ha to li je jedino veselje vaše? Zaista sramila bi se i kopilad, takova šta učiniti! Ali ne. — Pravo imate. Samo junački dalje tim putem; — a meni ubogome starcu šta ostaje još činiti? (*odtèrgne lanac s vrata*) Moje zlatno runo? evo gazite, gazite ga nogama! (*šešir svoj odhiti*) Čupajte sěde ove kose, i činite porugu š njimi! I moći ćete se sutra pohvaliti po svem gradu, da još nikada do sada bludnici u pogèrdnoj igri na plemenitiem těmenu sědiih vlasih oskvèrnuli nisu!

SOL.

Senjor....

GOMEC

(*svojim slugam*).

Děco, dižte se u pomoć! idite donesite mi buzdovan i nož, i mač moj od Toleda! (*Karlosu i Hernanu*) A vi hodite za mnom!

KARLOS

(*stupi jedan korak naprěd*).

O tom, herceže moj, za sada još govora biti ne-

može, sada je govor o smèrti Maksimiliana cesara němačkoga.

(*Baci sa sebe kabanicu, i odkrie svoje do sada šeširom zastèrto lice.*)

GOMEC.

Šalite li se? kralj! — o Bože!

SOL.

Kralj!

HERNANI

(*sèvajućima očima*).

Ha, kralj od Španjolske!

KARLOS

(*dostojno*).

Dà Karlos, jesi li po sve s pameti zašó herceže moj? — Večeras doznadoh stopram, da je moj děd cesar od Němačke preminuo, i zato pohitim sam, da ti věst tu donesem, i da od tebe savěta zamolim, od tebe moga ljubeznoga, věrnoga podložnika; já dodjoh po tihoj noći, da me nebi tkó poznao: — eto to ti je sve, — pa radi toga toliku si buku uzdigao.«

(*Don Ruy Gomec dade svojoj pratnji znamenje, da se udalje, i motri bolje Don Karlosa; Dona Sol smatra ga strahom i udivljenjem; Hernani u kutu jednom stojeć, gleda ga nepomično sèvajućima očima.*)

GOMEC.

Zašto moradoh ja onoliko na vratih čekati? — Čemu biaše ono zatezanje?

KARLOS.

Nu i tomu biaše uzroka! — Ti dodje sa svom družinom, herceže, a mene je važna dèržavna tajna u prebivalište tvoje dovèla, — pa zar da sam ju pred svimi tvojimi ljudi razglasio?

GOMEC.

Neka oprosti vaša visost, ja se prevarih.

KARLOS.

Dobra moja starino, za čuvara dvora od Figuere postavio sam te bio, a sad — koga ću tebi za čuvara da odaberem? Govori!

GOMEC.

Oprostite....

KARLOS.

Nu dosta toga, — sad o drugih stvarih da govorimo. Cesar daklem preminu.

GOMEC.

Mèrtav je visosti vaše uzvišeni dĕd?

KARLOS.

Vidiš me svega tugom i žalosti obuzeta, vrĕdni moj herceže.

GOMEC.

Tko će ga naslĕdovati na prestolju?

KARLOS.

Herceg jedan od Saksonske ufa se, da će krunu zadobiti; a i Franciško pèrvi, kralj od Francezke, nahodi se medju prosioci.

GOMEC.

A gdĕ će se ovom prilikom knezovi carstva nĕmačkoga sakupiti?

KARLOS.

Mislim u Akenu, Frankobrodu ili Špajeru.

GOMEC.

Nije li naša svĕtla kruna, kralj naš, koga Bog da poživi, nikada o tom mislio, da naslĕdnik prestolja onoga bude?

KARLOS.

Svagda.

GOMEC.

Vam se i pristoji nada svimi.

KARLOS.

To ja znam,

GOMEC.

Vaš otac bio je arkiduka od Austrie, i ufam se da carstvo nĕmačko zaboraviti neće, da onaj, koi sada plašt carski s mèrtvačkim pokrovom zamĕniti morade, vaš dĕd biaše.

KARLOS.

Gradjanin sam zatim od Genta.

GOMEC.

Ja sam ga vidio, toga od dědovah vaših u mladih mojih godinah. Ah još sam jedini ja zaostao od one dobe, ostálo je sve izumèrlo. Dà, dà, mogućan on i vitežki cesar biaše.

KARLOS.

I Rim mi je privèržen.

GOMEC.

On je jak i krèpak gospodar bio, nu okrutnik nebiaše nikada!

KARLOS.

Pun je pohlepe za slavom kralj Franjo pèrvi; — tek što stari cesar oči svoje zaklopi, i eto već pruža grabežljive svoje ruke za němačkim carstvom! — A i s krasnom Francezkom zaista bi već zadovoljan biti mogao! Nu kako misliš ti, može li se kralj od Francezke ikoliko nadati prestolju němačkom?

GOMEC.

Do sada mu je još gotovo svagda za rukom pošlo, što god je poduzimao.

KARLOS.

Ali bi se tada mnoga proměniti morala, zlatna bobula oštro zapověda, da se nipošto inostranac neizabere.

GOMEC.

Tad će i vama na štetu biti, što ste kralj od Španjolske.

KARLOS.

Nu ja sam takojer i gradjanin od Genta.

GOMEC.

Poslědnjega se je boja kralj od Francezke veoma proslavio.

KARLOS.

Da mi je samo orla na kacigi imati, znat će on jamačno za tim i krila svoja razširiti. Ja ću se sada put Flandrie krenuti, i kao cesar se mora kralj tvoj natrag povratiti.

GOMEC.

Šta, i vi ćete nas da ostavite, světli kralju, prie nego što ste u Aragonii proklete one buntovnike iztrěbili, koji tako dèrzovito u gorah glave svoje podižu?

KARLOS.

Dat ću još prie odlazka moga hercegu od Arka zapověd, da četu onu sa svime uništi.

GOMEC.

A hoćete li i poglavici, koi ju vodi, zapovědi dati, da se dobrovoljno tome podade?

KARLOS.

Ho ho! a tko je ta poglavica? Znate li mu ime?

GOMEC.

Neznamo, nu polag svega, što sam o njem saznao, vèrlo je divje ćudi.

KARLOS.

Pah! znadem ja, da se on sada u Galicii skriva, i mala četa od vojnikah dovoljna će biti, ulovit ga.

GOMEC.

Nepotvèrdjuje se dakle věst, da je on u okolici našoj.

KARLOS.

Ne, nebojte se. — Ja sam za noćas tvoj gost, ljubezni herceže!

GOMEC

(*Do zemlje se nakloni*).

Velike milosti za mene světla kruno! (*zove sluge svoje*) Poštujte kralja, gosta moga, kao što se pristoji.

(Sluge stupe u nutra s mašalami, herceg ih razredi na dva reda do vratah u dubljini prizora. Medju tim se dona Sol lagano približi k Hernanu kralj ih oštro motri.)

SOL

(tiho Hernanu).

Ovdi daklem pod prozorom, sutra oko pó noći, — sigurno da dodjete. Rukami triput samo da lupnete.

HERNANI

(tiho).

Sutra.

KARLOS

(za sebe).

Sutra *(na glas Doni Sol, kojoj se velikom udvornostju približi)* Dopustite gospoje, da vas odpratim.

(Dade joj ruku i odprati ju do vratah. Ona se udalji.)

HERNANI

(rukom u nědrih za děržak od noža).

Dobri moj nožu!

KARLOS

(Vratjajuć se za sebe).

Vidi mi se sav zabunjen, — siromah! *(Uzme Hernana na stranu)* Senjor, izkazao sam vam čast, da se je mač moj s vašim poigrao; iz mnogih mi se uzrokah pogibelni vidite — nu kralj Karlos měrzi svaku izdaju. Udaljite se sada, hoću jošte běg vaš da zaštitim.

GOMEC

(Vratjajuć se i na Hernana kazujuć).

Tko je taj gospodin?

KARLOS.

On je od moje pratnje, i danas još dalje odlazi.

(Otidju sa slugami i s mašalami. Herceg pred kraljem sa svěćom u ruci.)

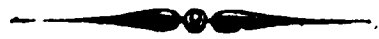
PRIZOR ČETVÈRTI.

Hernani sám.

Dà od pratnje! — Od tvoje kralju bit ću ja od sada! Ja ću te dan i noć, i korak za korakom slěditi po svuda, — nožem u ruci upravljat ću čvèrsto oči u stope tvoje! — Dà, dà ja sam sada od tvoje pratnje, — nisi li, kralju, sam toga izustio? Dobro daklem, da vidiš, nijedna udvorica, koja jutrom k prokletoj tvojoj postelji laskajuć doplazuje, nijedan gospodin koi ti gmižeć sěnu cěluje, ni jedan ministar, koi se je čověčjega svoga sèrca u službi tvojoj odavna već odrekao, nijedan pridvorni pas, koi je priučen, da za kraljem ide, neće ti marljivie stope slěditi, nego što ću ja! — A šta traže od tebe sve te velmože od Kastilie? Ništa nego malovrědnu kakvu čast! — Ja, ja nisam takva luda, da toli malo zahtěvam, Karlosu, nije tašta milost, nije malovažna igračka, nego je duša, iz těla tvoga, kèrv je iz tvojih žilah! — Dà, zahtěvam ja sve, sve, što god nož moj, poběđom opojen, u dubljini nědarah tvojih naći uzmože!

(*Udalji se na vrataśca.*)

(Zastor padne.)

DRUGI ČIN.

(Otvoreno dvorište. — S lěva visoke zidine od dvora Silve s jednim prozorom, koi na doksat vodi. Pod prozorom mala vratašca, s desna i u dubljini prizora vide se kuće i ulice. — Već je mèrkla noć, samo se još gdi gdi po kućah vidi několiko razsvětljenih prozorah.)

PÈRVI PRIZOR.

Don Karlos, Don Sankec, i dva druga Plemića.

(Izidju sva četiri na jedan put, don Karlos napred. Svi su zamotani u dugačke kabanice, mačevi im dolnji rub od kabanice posuvratjaju.)

KARLOS

(*Smatrajuć doksat.*)

Ta to je rečeni taj doksat, a ovo su vrata,.... uh kako kèrv u meni kipi (*pokazujuć na prozor, koi još razsvětjen nije*). Ondi je neprestano još tamno.... po svemu dvoru svěćah, gdě ih viditi i neželim, samo je na ovom prozoru, gdě bi tako rado světlost upazio, tmina!

SANKEC.

Gospodine, da se povratimo opet na lupeža onoga. Vi ste ga daklem pustili da poběgne?

KARLOS.

Tako je.

SANKEC.

A može biti biaše jedan od razbojnikah!

KARLOS.

Bio on ma razbojnik ma i ista poglavica čete razbojničke, dosta tomu, da niti kralj ponositiega bitja nebi imati mogó.

SANKEC.

A neznate li mu barem imena?

KARLOS

(*upravivši oči jednako na prozor*).

Munoc Ferman.... svèršuje se sa *i*.

SANKEC.

Može biti Hernani?

KARLOS.

Jeste.

SANKEC

(*za sebe*).

On je, Hernani je, poglavica čete. (*na glas kralju*) Niste li šta od govora njegova zapamtili.

KARLOS

(*bez da oči od prozora odvrati*).

Vraga bi zapamtio! kako mi je moguće bilo, da u prokletom onom ormaru i rěčcu samo čujem?

SANKEC.

Nu zašto ste ga opet odpustili, kad ste ga jedan put već u rukah imali?

(*Karlos se okrene i pogleda ga ozbiljno u lice.*)

KARLOS.

Meni se čini, kao da sam ovdě na sudu! — (*Plemić odstupi i ćuti*) Šta je meni do poglavice, i čete njegove? Ja mu neću glave, ljubu samo njegovu tražim i ništa dalje.

SANKEC.

A zašto ne i jedno i drugo, gospodaru?

KARLOS.

To je vrědno vašega mozga, grofu, i zaista na čast vam služi. Vi prěkim putem težite k cilju, i hitra je svagda ruka vaša.

SANKEC

(*nakloni se*).

A pod kojim naslovom da se grofom imenujem, Vaša me je visost tako nazvala?

KARLOS.

Neka bude. Meni se je rěč ta izmakla, — dèržite ju daklem.

SANKEC

(*nakloni se*).

Hvala vam gospodaru!

(*Potamne dva prozora.*)

KARLOS.

Nu jedva jedan put potamniše dva prozora!... O, gospodo moja, zašto su tako dugi časi od čekanja? Tko bi tečaj ure uskoriti znao?

SANKEC.

To mi o vašoj visosti često govorimo.

KARLOS.

Da za tim puk opet o vama isto to ponavlja. (*Poslědnji prozor potamni*) Hvala bogu, baš sada i poslědnji prozor potamni. (*Jednako još obratjen prama tamnom doksatu Done Sol*) Prokleti prozoru! hoćeš li se ti jedan put već razsvětliti? Dona Sol, noć je mèrkla i strahovita, hodi, i odmah ćeš na način krasne zvězde na tvèrdini nebeskoj u tmini sěvati! (*K svojoj pratnji*) Je li već pónoći?

SANKEC.

Za malo časovah.

KARLOS.

Skrajnje je vrěme, da se dèla! Lahko bi nas svaki čas smesti mogao. (*Razsvětli se prozor kod Done Sol, vidi se sěna njezina kroz staklo*) Eto světlosti!.... Priatelji moji!... Pogledajte... Eno sěne njezine na prozoru! Nikada mi još radostnije jutrom sunce ogranulo nije!... Nu sad na posao! Ja ću znamenje da dadem, koje ona očekuje: udarit ću tri put o dlanove, i onaj

ćete ju čas pred nami viditi. Nu stante! lahko bi se od nas uplašiti mogla... sakrijtę se sva trojica onamo u sěnu, pazite i vrebajte mi *onoga*. Mi ćemo, priatelji, ljubovnike ove da medju sobom podělimo; meni děvojka, a vama razbojnik!

SANKEC.

Hvala lěpo!

KARLOS.

I kada on dodje, nasèrnite bèrzo iz zasědah na njega, uhvatite i promlatite ludu pošteno. Medju tim, dok se on na taracu ovom opet osvěsti, odoh ja s lěpoticom kuda meni drago. Nu čuvajte se, da ga nebi jako ranili, jer je on i neględeć na drugo, da vam kažem, hrabar i vrědan junak, a najposlě nije ipak šala smaknuti junaka!

(*Plemići se naklone i odstupe. Karlos čeka, dok se nisu sa svime udaljili, i udari tri puta o dlan, na treći udarac otvori se prozor i Dona Sol pojavi se na doksatu.*)

PRIZOR DRUGI.

Don Karlos. Dona Sol.

SOL

(*na doksatu.*)

Hernani, jeste li vi?

KARLOS

(*za sebe*).

Do vraga! negovori!

(*lupa iz nova o dlan.*)

SOL.

Odmah! (*Zatvori prozor i svěće nestane. Jedan čas zatim otvore se vratašca i Dona Sol pojavi se, sa svěćnjakom u ruci. Dok vrata otvori, zove:*) Hernani! (*Karlos navuče šešir na lice, i podje bèrzo prama njoj. Dona Sol izpusti svěćnjak iz ruke.*) Bože! to njegov korak nije!

(*hoće natrag da ide.*)

KARLOS

(*Zatèrči se prama njoj i uhvati ju za ruku*).

O Dona Sol!

SOL.

Ni glas njegov nije! O nesrĕtne mene!

KARLOS.

Ai! a koi bi vam glas umiljatie zvoniti mogao od moga? Ako i nije on, a ono je ipak ljubovnik, i k tomu još kraljevski ljubovnik!

SOL.

Kralj!

KARLOS.

Želi, zahtĕvaj što god ti je drago; jedna je kraljevina tvoja! Šta? Ti se odričeš sladkih okovah, koje ti ja nudim? Ja sam tvoj gospodar, kralj, — ja sam Don Karlos, tvoj rob!

SOL

(*tražeć oslobodit se od njega*).

Hernani u pomoć!

KARLOS.

Nu to mi je dostojan i pravedan strah! Nije to razbojnik tvoj, koi te zagèrliti traži, nije, nego je kralj.

SOL.

Vi ste razbojnik; da, vi, jeste li se vi svega stida i srama odrekli? Zar da ja u mĕsto vas porumenim? To su daklem ona dĕla, s kojimi će se kralj proslavit! Slabu i nemoćnu ženu na silu i po noći odvući sa sobom! Ha! bolji je ipak sto putih Hernani. Da kralju, iskreno ovdi očitujem, — čovĕk svagda ono mĕsto zauzima, kuda ga duša njegova stavlja, i da samo sèrce razbojnika čini i kralja, njegovu bi desnicu žezlo resilo a tvoju nož.

KARLOS

(*tražeć ju k sebi privući*).

Gospojice moja!...

SOL.

Kralju, vi zaboravljate, da je grof moj otac bio.

KARLOS.

Ja ću vas za hercežicu da napravim.

SOL

(*odrine ga od sebė*).

Idite, — kolike sramote! (*povuče se za několiko koračajah natrag*) Da, daleko ćemo mi biti svagda jedno od drugoga. Don Karlosu! Moj je sědi otac, rėkah, kėrvi svoje za vas prolio; ja plemenita gospoja, i ponosita plemenom tim, previsoka sam za ljubovcu vašu, a prenizka za suprugu!

KARLOS.

Nu dobro!... Dělite daklem sa mnom prestolje i ime moje! — Hodite! ja ću vas kraljicom, cesaricom načiniti!...

SOL.

Ne, tražite drugu, koja će vam se u tu zanjku zaplesti. — U ostalom, kralju, ako iskreno izpovědite, samo je govor o vašoj osobi, i odpėrto hoću da kažem, a mnogo dražje hoću ja š njime s mojim Hernaniom, s mojim kraljem u pustinji bludeć da živim, prokleta od zakonah i od světa, volim žedju i glad podnositi, i běžati po svu godinu tamo amo; volim š njime děliti nemilu sudbinu, pogėrdu, rat, progonstvo, žalost, nevolju i užas, dan na dan, nego cesarica s cesarom biti!

KARLOS.

Kako je srětan taj čověk!

SOL.

Srětan! — on ubog i prognan!

KARLOS.

Šta mu je do toga, što je prognan i ubog! on je ljubljen! Ja jedini sam nesrětan!... Ta njega angjeo prati pri svakom koraku! Gospoje, vi me mèrzite daklem?

SOL.

Ja vas neljubim.

KARLOS

(*na silu ju uhvati i zagèrli*).

Dobro daklem! — šta mi je do toga?

SOL.

O bože, što je to? — Niste li vi visost, niste li kralj? Hercežice, markize i grofice — eto, netrèba drugo nego samo da izbirate, gospoje pri dvoru svagda su pripravne, da vam ljubavju ljubav naplate; a šta je nemilosèrdno nebo momu prognaniku podělilo? — Ah vaša je Kastilia, Aragonia i Navara, Murcia i Leon, imate k tomu još deset kraljevinah, imate Indiu, s njezinimi zlatonosnimi gorami! Imate dèržavu kao što je nikada drugi kralj imati neće, — neizměrnu dèržavu, nad kojom sunce nikada nezalazi! Vi svega toga imate, vi ste moguć i velik gospodar, pa ipak hoćete mene, mene ubogu děvicu, onomu da ugrabite, koi izvan mene ničega neima?...

(*baci se pred njim na kolěna; on gleda da ju odvuče.*)

KARLOS.

Hodi, hodi, ja nečujem ništa. -- Dat ću ti četiri od mojih kraljevinah, ako sada sa mnom podješ!... Izbiraj! govori, koje ćeš?

(*ona se brani u njegovih naručajih.*)

SOL.

Čast moju da sačuvam, kralju, nezahtěvam ništa od vas, nego samo ovaj nož! (*Iztèrgne mu nož iza pojasa on ju izpusti, i odstupi na trag.*) Hodite sada, — jedan samo korak!

KARLOS.

Gle nježne gospojice! nečudim se više, što razbojnika ljubi!

(*hoće da joj se približi, -- Dona Sol podigne nož.*)

SOL.

Još jedan korak i ubit ću vas i sebe. *(on odstupi, Sol se obèrne i viče)* Hernani!... Hernani!...

KARLOS.

Mučite!

SOL

(S podignutim nožem).

Jedan samo korak, i neće vas više biti.

KARLOS.

Gospoje, uztèrpljivosti mi nestaje. Vas za prisiliti, čekaju još trojica od moje pratnje zapovědi moje.

PRIZOR TRETJI.

Don Karlos. Dona Sol. Hernani.

HERNANI

(iznenada se za kraljem pokaže).

Pri tom ste jednoga još zaboravili...

(kralj se obazre i vidi Hernana nepomično za sobom u sěni gdě stoji; ruke je pod svojom dugačkom kabanicom prekèrstio, a obod od šešira svoga posuvratio. Dona Sol zavikne, zatèrči se na njega i obuhvati ga obima rukama.)

HERNANI

(nepomično i sěvajuće svoje oči na kralja upravivši).

Ha, Bog neka mi bude svědok, da bi ga radje gdě na drugom městu potražio bio!

SOL.

Hernani, izbavite me iz njegovih rukuh.

HERNANI.

Budite sada mirni.

KARLOS.

He! Montereju, a šta rade moji priatelji u gradu? kako su cigansku tu poglavicu tako mirno propustiti mogli? *(zove)* Monterej!

HERNANI.

Okanite se vikanja; vaši su priatelji sada u

vlastih mojih priateljah, i ništa vam sad mačevi njihovi pomoći nemogu. A da sve vam ta trojica u pomoć i dodju, šestdeset bi ih meni u pomoć priteklo, od kojih je i poslědnji tako smion, da bi vam se četvorici oprěti mogao. Dajte zato da sami u miru i rat naš dokončamo. Vi ste se usudili ruke vaše u potaji pružiti za plemenitom ovom děvicom; — taj čin, kralju od Kastilie, pristoji se samo ludi i strašivici.

KARLOS
(*pogèrdno smijuć se*).

Gospodine razbojniče, ufam se da me bar vi koriti nećete.

HERNANI.

Još se šali!... Kralj istina, nisam; nu ako me kralj bezsramno uvrědi, i ako mi se vèrhu toga još i rugati stane, tada gnjev strahovito uzkipi u meni, i lahko me i do iste kraljevske visine podigne. Uzmite se zato na um! Strašnii je, nego isti kraljevski gèrb, žar na čelu momu, kad me tko pogèrdi! Vi ste bez pameti, ako scěnite, da će vam još od někuda zraka ufanja sinuti. (*Uhvati ga čvèrsto za ruku*) A znate li vi čija vas ruka sad ulovi? Čujte! vaš je otac mojega na stratištu okrutno pogubiti dao, od tuda mèrzost moja! Vi ste moje ime, vi ste mi sve moje imanje ugrabili, i od tuda mèrzost moja! Mi sad obojica ljubimo istu ženu, i od tuda neizměrna mèrzost moja! Dà, dà, sa svom dušom i tělom mèrzim ja vas! kralju Karlosu!

KARLOS.

Gospodaru!

HERNANI.

Ali večeras mi biaše sva mèrzost izčeznula. Samo sam nju tražio, nju jedinu.... o Bože!... pa tebe, Don Karlosu, nadjoh! Eto, ti si se u vlastitoj svojoj zanjki ulovio, bez spasenja, bez pomoći! Sad si moj, sad si po sve u mojoj vlasti. Sám od grozovitih nepriateljah obkoljen, govori, šta si u bitju učiniti?

KARLOS
(*ponosito*).

Nu, kao što mi se vidi, vi bi me radi na izpověd uzeti!

HERNANI.

Ali ne! — neću, da te prosta koja ruka sgodi. Zaista nevrědan bi bio, kad bi mi se tim načinom osveta iz rukuh izmakla. Ne, tebe neka se nitko nedotakne, nego ja; zato gledaj i brani se sada.

(*izvuče mač.*)

KARLOS.

Ja sam kralj, tvoj gospodar! umoriti me možeš; nu dvoboja medju nami neima!

HERNANI;

Zar si ti zaboravio kralju, da se je već sinoć tvoj mač s mojim poigrao?

KARLOS.

To sam sinoć učiniti mogao; jer onda imena ti još znao nisam, kao što i tebi čast moja još nepoznata biaše, nu danas, lupeže, znaš tko sam ja, kao što i ja znadem, tko si ti!

HERNANI.

Može biti.

KARLOS.

Ne, dvoboja ne! Evo me, umori me, ja sam u tvojoj vlasti.

HERNANI.

Misliš li ti, da su nama svetinje časti vaše? — Hoćeš li se braniti skorom?

KARLOS.

Umori me (*Hernani odstupi. Don Karlos ga oštrim pogledom gleda*) Ha malovrědni razbojniče! zar vi mislite, da se vaše nevaljale čete bez kaštige po gradovih naših razprostirati mogu, i da se vi, kèrvavi i ubojstvom znamenovani, još vèrhu toga slikom od plemićah ponositi smijete? — Lupeži vi! mislite li, da ćemo vam mi, kad u mreže vaše padnemo, još noževe s našimi mačevi uzveličati?... Ne, ne!... Vas je opačina čvèrsto obuzela, i po svuda ju za vami potežete; zato neima dvoboja medju vami i nami! natrag! umorite me!

(Hernani turovan i zamišljen, obratja několiko putah balčak od mača svoga u ruci, zatim se okrene iz nenada prama kralju, i polomi o taracu gvoždje svoje.

HERNANI.

Odlazi daklem odavde *(kralj se obèrne na polu prama njemu i pogèrdno ga motri)* Naći ćemo se mi još u životu na sgodniem městu. Idi!

SOL.

Moj Hernani!

KARLOS.

Dobro, dobro! Do malo urah bit ću ja opet kao gospodar i kralj u kraljevskoj mojoj palači, pèrva briga bit će mi zatim, da dèržavnoga fiska k sebi pozovem. — Jesu li poglavarstva za glavu vašu dara kakova već odlučila?

HERNANI.

Jesu.

KARLOS.

Meštre, znajte, ja vas od danas proglašujem kao buntovnika i izdajicu; ja ću vas po svuda progoniti i propisat ću vas kao prokletoga po svem kraljestvu.

HERNANI.

Propisan sam već odavna.

KARLOS.

Tim bolje!

HERNANI.

Nu Francezka nije daleko od Španjolske, — ona mi služi za priběžište!

KARLOS.

Do malo ću bit i cesar od Němačke; tad ćete propisani biti i po svem carstvu.

HERNANI.

Kako ti volja. Moj će biti još vas ostali svět, i od onuda ću vam pèrkositi moći, — mnoga se meni priběžišta otvaraju tamo, gdě već tvoja vlast prestaje.

KARLOS.

A kad jednom vas svět bude moj?

HERNANI.

Tad mi još ostaje grob.

KARLOS.

Ja ću dèrzovitomu tvom dělovanju sigurno do mala konac zametnuti.

HERNANI.

Osveta tromim korakom ide, nu postiže svakoga!

KARLOS
(*pogèrdno směšeć se*).

Nu čudne mi stvari, dotaknuti se děvojke, koja si je razbojnika odabrala!

HERNANI
(*sèvajućimi očima*).

Sětjaš li se ti, da si mi još neprestano u rukuh? neopominjaj me, ti budući cesare rimsko-němakoga carstva, da te sada tako slaba i malena u rukuh imadem, i da bi carskoga tvoga orla, samo da čverstu desnicu stisnem, prie nego se je izlego, razdrobiti mogo!

KARLOS.

Razdrobi.

HERNANI.

Idi, idi! (*Uzme svoju kabanicu, i baci ju kralju na pletja.*) Běži, uzmi ovaj plašt, jer se bojim, da bi lahko gdě god na koi nož, koi ti je naměnjen, nagaziti mogao. (*Kralj se zavije u kabanicu.*) Idi sada mirno od ovuda, vatrena bo moja osveta čini, da ti glave nitko drugi oskvèrnuti neće.

KARLOS.

Vi, koi se sa mnom tako usudjujete govoriti, neištite jednom od mene zato ni hvale, ni milosti.

ČETVÉRTI PRIZOR.

Hernani. Dona Sol.

SOL
(*uhvati ruku Hernanevu*).

Daj da bèrzo sada běžimo.

HERNANI
(*tiho ju odtisne od sebe*).

O, mila moja, lèpo vas krasi, što u nesrěći mojoj sve čverštju volju pokazujete, ni jednoga se udàrca nebojite, i što hlepite, da me do poslědnjega moga danka slědite, dà, plemenita je zaista odluka, i vrědna věrnoga sèrca! Nu ti bože moj, ti znadeš da je kasno sada, da takova šta od nje primim, i da sada bez grěha i srama sudbinu njezinu s mojom skopčati nesmiem, jer na blizu već vidim, gdě me čeka šafot!

SOL.

Šta je to?

HERNANI.

Ovaj kralj, kojemu sam se ja na očigled oprěti usudio, kojemu sam ja milosti podělio, hoće me zato pedepsati. — On běži, i sada je može biti već u palači, sakuplja svoje ljude, svoje straže i sluge, svoju gospodu, svoje kèrvnike . . . .

SOL.

Hernani! Bože, ja dèrhćem! O daj daklem da pohitimo, zajedno s ovoga města běžimo!

HERNANI.

Zajedno? Nemoj, o nemoj! prošlo je već vrěme tomu! — Dona Sol, kad si se ti pèrvi put očima mojima ukazala, krotka i dobra, i kad si mene vrědna scěnila věrne tvoje ljubavi, dà, onda sam ti ja ubogi i prokleti nesrětnik još mogao planine moje i šumu moju i bistri potok, koi kroz nju teče, ponuditi, — mogao sam ti hlěbac od prognanika, polovinu tvèrde, zelene postelje, koju mi šuma daje, ponuditi, jer me milosèrdje tvoje smèloštju nadahnu; nu sada, da ti polovinu ponudim od stratišta! oprostite dona Sol — stratište je za mene samog!

SOL.

Niste li mi i to prije već obećali?

HERNANI
(*padne pred njom na kolěna*).

O angjelu! Sad u ovom oka trenutju, gdě me može biti smèrt već popada, gdě se žalostno žalostni moj udes koncu svom približava, sada ti izpovědam,

ako me je i nemilosèrdno udes bacio u široki ovaj svět, ako mi i gorka bolja sèrce cěpa ako mi je i kèrvava kolěvka bila, u kojoj sam kao děte ležao, ako je i kolika cèrna tuga bila, koja mi je vȁs život zastirala, ipak sam zato srětan i presrětan čověk, ipak sam zavisti vrědan, jer ste me vi, vi angjelu moj, milovali! Ta vi ste mi to sami očitovali! Vi ste toli krotko, toli ljubezno siromašku i kletvom pogèrdjenu glavu moju blagoslovili!

SOL.

O, dopusti da s tobom běžim.

HERNANI.

O, dȁ gadna bi to opačina bila, da i cvět, kad u bezdno stèrmoglav padam, za sobom potegnem! Idi, ja sam uživao miris od cvěta toga, i to neka mi bude dosta! O čuvaj dane tvoje, koji bi pri meni cèrnim samo oblakom zastèrti bili, za drugoga! Věnčaj se s onim starcem ujakom tvojim. Ja ti sam povratjam rěč, koju si mi dala, i idem natrag u vèkovitu noć moju. Budi srětna i zaboravi!

SOL.

O ne, ne, — ja ću s tobom, i polovina tvoga mèrtvačkoga pokrova neka bude moja, ja ću ti kolěna obuhvatiti, da bez mene neotidješ.

HERNANI.

O draga! pusti me da sam bežim!

SOL

(*u sdvojenju — Hernani već na pragu*).

Hernani! ti me běžiš! — O dȁ slabe ženske glave! Ja mu dadoh vȁs moj život, i sad gledati moram, gdě me se zato odriče! Ja sam vèrno dělila ljubav i žalost š njime, a on, on mi nedopušta ni da tu sрěću postignem, dȁ uz njega dušu izpustim!

HERNANI

(*neodlučno*).

Tȁ ja sam prognanik, ja sam proklet od světa i zakonah, ja sam nesrětnik!

SOL.

Ti si nezahvalna duša!

HERNANI
(*ljubezno se povrati*).

O nisam, nisam! Ta ja ću rado ostati, ako ti zahtěvaš! — Evo me! — Hodi, o hodi u naručaje moje! Ja ostajem, eto, i ostat ću kod tebe, dok je tebi volja. Dà zaboravimo daklem sve, i dà ostanemo! — Hodi, sèdni na kamen ovi. (*On sèdne k njezinim nogama.*) O, prelěvaj u moje oči ognjevite iskre očiuh tvojih! Govori sa mnom! Razveseli me tužna! .... Je li, dà je neizkazana slast, ljubiti? — Kod tvojih noguh ležati i ćutiti, da se ljubimo! Da je slast, na samom biti, — na samom biti — ja i ti! Da je neopisana slast, o ljubavi govoriti po noći, kada sve počiva! O daj da spavam, da snivam na krilu tvom, dona Sol, o ljubezna .... o lěpoto moja! ....

(*Čuju se zvona iz daleka.*)

SOL
(*ustane*).

Slušaj! zvona, čuješ li?

HERNANI
(*jednako kod njezinih noguh*).

To su zvona k našemu věnčanju.

(*Zvona se sve jače čuju. Nerazumiva vika, mašale i svěće pojave se na prozorih po ulicah i po krovih.*)

SOL.

Ustani, i běži! Milostivi Bože! Sva je Saragosa u plamenu!

HERNANI
(*podigne se na polak*).

Ognjevitu ćemo daklem svadbu slaviti!

(*Zveka od mačevah, vika — Hernani legne opet na klupu.*)

O hodi u naručaje moje!

JEDAN GORANIK
(*mačem u ruci doleti*).

Gospodaru, alkaldi i četnici njihovi navaljuju već gomilami na ovu stranu! Hajde, dižite se gospodaru!

(*Hernani se digne.*)

SOL
(*problědi*).

O Bože! ti si od prie pravo imao.

GORANIK.

Na pomoć!

HERNANI
(*goraniku*).

Dobro, dobro! Ta evo me!

(*Buka i vika iz vana:* »Smèrt razbojniku!«)

HERNANI
(*goraniku*).

Daj mi mač! (*Doni Sol.*) S Bogom daklem!

SOL.

O ja sam kriva, ako pogineš! kuda ćeš? (*Pokazuje na vratašca.*) Hodi, běži na ova vratašca!

HERNANI.

O Bože, šta veliš? Moje priatelje da ostavim?

(*Vika sve jača biva.*)

SOL
(*zaustavljajuć Hernana*).

Ova mi vika sèrce para! Pomisli, da ću i ja umrěti, ako mi ti umrěš.

HERNANI
(*zagèrli ju*).

O jedan samo poljubac!

SOL.

Zaručniče moj! moj Hernani!

HERNANI
(*poljubi joj čelo*).

Pèrvi — ah!

SOL.

A može bit i poslědnji!

(*Hernani otidje, ona padne na klupu.*)

Kortina padne.

TRETJI ČIN.

(Prizor je u dvoru Silvi u gorah Aragonskih, u galerii, gdě su slike od plemenâ Silve, bogatimi kvirovi providjene. Nad svakom prilikom stoji kruna hercežka s pozlatjenim gèrbom. U dubljini prizora visoka gotička vrata. Medju svakom prilikom visi oružje. Sve je iz različitih stolětjah.)

PÈRVI PRIZOR.

Sol (u bělo obučena stoji za tèrpezom). Don Ruy Gomec de Silva (u krasnoj odèći sědi u velikom hercežkom stolu).

GOMEC.

Radostni dan osvanu jedan put! Za jednu uru bit će moja hercežica! Ni rěči više o ujaku! ..... Zatim će me zagèrliti! — Nu jesi li mi veće oprostila? Vidiš, ja priznajem da nisam imao pravo, moja je krivnja, što je čelo tvoje porumeniti, a lice problèditi moralo; odveć me bèrzo sumnja obuze, morao bi te bio po pravdi prije poslušati, nego što te obsudih. Kako se lahko prevariti možemo, kako je često nepravedno postupanje naše! Istina je, ja sam ih pri tebi zateko, oba ona lěpa mladića, nu sve jedno, trěbalo je da ni vlastitim mojim očima nevěrujem. — Tako je, nije inače, milo moje děte, kad jedan put čověk ostari.

SOL
(*nepomično i ozbiljno*).

Vi neprestano o starosti govorite, — tko vas kori radi nje.

GOMEC.

Dà, nepravo sam imao, nepravo, znati bi bio morao, da děvica s takovom dušom, kao što je vaša, ljubovnikah imati nemože, i da prava španjolska kèrv u njezinih žilah teče.

SOL.

Dà sigurno je prava, i čista kèrv, gospodine, — može biti, da će se do mala to dokazati.

GOMEC
(*ustane i približi joj se*).

Znaj, kad je čověk zaljubljen, kao ja u tebe, i star još ko tomu, onda nije mogućan samoga sebe dovoljno zauzdati. Biva tada ljubomoran i zločeste ćudi! A zašto? Zato, jerbo je star, jerbo se neprestano lěpote, priaznosti i mladosti drugih boji, i jerbo se čini, da nam oni jednako pogibelju prěte, i jer nas dan i noć ljubav mori, — i zato se sami sebe stidimo. — O da sam ja samo tako lěp i mlad, kao što si ti lěpa i mlada! — Nu, sědoglavče, kakav te je opet san snašo? Mlad i lěp, ja mlad i lěp, koi na toliko prie tebe u grob leći moram!

SOL.

Tko zna!

GOMEC.

Nu, věruj mi dobro moje děte, da ljubav u svih ovih mladih leventah ni od daleka tolika nije, kao što govore. Neka děvica ljubi takovog mladog gizdelina, i nek věruje rěčim njegovim, pa ako umre zatim od ljubavi svoje, još će tužna i porugana biti. Dà, sve te mlade ptičice sa svojim lěpim šarenim perjem, sa svojim cvilećim, zaljubljenim cvèrkutanjem, one měnjaju svoju ljubav tako lahko, i tako često, kao i perje svoje. Ali starci, — akoprem već tako lěpi nisu, ako je i glas već po něšto oslabio, i ako se je i krasota perja izgubila, ipak su zato mnogo bolji i věrnii. Mi čvèrstje znamo ljubiti. — O čuj me, ja te ljubim kao zaručnik, ljubim te kao otac, i ljubim te još na hiljadu drugih načinah, kao što ranu rumenu zoru ljubimo, kao što cvětje ljubimo, i kao što ljubimo krasnu modrinu nebesah!

SOL.

Ah!

GOMEC.

Pa vidi, i svět to mnogo cěni i štuje, kad se čověku, koi se već koncu svom približava, koi se malo po malo razpada i na mramoru groba svoga posèrtje,

— kad se čověku takovom brižljiva žena, čist angjeo, bezazlena golubica žertvuje, da ga brani od svake nevolje, i da uztèrpljivo dosadnoga starca, koi za smèrt samo još valjade, podnosi. — O, ti ćeš mi biti taj angjeo s tvojim nježnim blagim sèrcem, ti ćeš dušu ubogoga starca razveseljivati, i pomoći mu na polovinu snositi težko brěme poslědnjih njegovih godinah, bit ćeš mu iz poštovanja kći, a sestra iz milosèrdja.

SOL.

U město da prie mene podjete, lahko bi se gospodine, dogoditi moglo, da me slědite, jer nikada nije mladost poruk života. O uvèrit vas mogu, da se starci često zatežu, a da mladići otidju prije njih, i da im oči trepavice svoje spuste iznenada, na način, kao što se na zèvajuću raku kamen svali.

GOMEC.

O da žalostnih govorah! Pravo bi bilo, děte moje, da se sèrdim na te; ovakav dan trěba, da je svet i pun radosti. Šta? do mala će nas već zvono u cèrkvu pozvati, a vi još se ni pripravili niste? Idite, obucite bèrzo svečane haljine, ta ja svaki časak brojim. — Bèrzo da se k věnčanju nakitite!

SOL.

Ima još tomu vrěmena.

GOMEC.

Ne, draga moja. (*Stupi sluga u nutra.*) Šta je?

SLUGA.

Gospodine, pred vrati stoji čověk něki, putnik, prosjak, — takovo něšto jest, i moli za konak.

GOMEC.

Bio tko mu drago, neka unidje; putnik, koga priateljski primimo, donosi srěće u kuću. — Govori, kakovih novinah ima vani? Šta se govori o poglavici razbojnikah i njegovoj dèrzovitoj četi, koja sada bunu i trepet po gorah naših raznosi?

SLUGA.

Kao što se čuje, propao je Hernani, propao je lav planinah naših.

SOL
(*za sebe*).

O Bože!

GOMEC
(*slugi*).

Kako to?

SLUGA.

Razsula mu se je četa, kralj se je glavom, kažu, podigao, da ju progoni. Život Hernanov vrědi sada hiljadu kraljevskih cekinah; nu on je već mèrtav, kao što se čuje.

SOL
(*za sebe*).

O, pa bez mene Hernani!...

GOMEC.

Hvala budi Bogu! neima ga više, toga razbojnika! Sada se čověk barem mirno opet radovati može. — Ljubezno moje dète, danas ćemo daklem dvostruku svetkovinu slaviti. Sada idi, draga moja i ponosu moj, idi, i nakiti se.

SOL
(*za sebe*).

Mèrtvačkom odorom! (*Otidje.*)

DRUGI PRIZOR.

Don Ruy Gomec. Sluga.

GOMEC
(*slugi*).

Idi bèrzo, neka joj se dragocěnosti odnesu, koje sam joj za dar odlučio. (*Sědne opet na stolicu.*) Urešenu hoću da ju vidim, kao kip od majke božje. — Nu, malo što stranoga putnika nezaboravih, koi nas za konak moli! Reci mu, neka mi oprosti, i dovedi ga bèrzo u nutra. Idi, požuri se. (*Sluga se nakloni i otidje.*) Da nam gost toliko čekati mora!.... To nije plemenito!

(*Vrata se u dubljini prizora otvore, Hernani se pojavi kao pobožni putnik preobučen, herceg ustane.*)

TRETJI PRIZOR.

Don Ruy Gomec. Hernani.

HERNANI
(*stane na pragu*).

Srěća i mir budi s vami, gospodine!

GOMEC
(*pozdravljajuć ga rukom*).

I srěća i mir neka bude s tobom, goste moj!... (*Sědne opet.*) Ti si pobožan putnik?

HERNANI
(*nakloni se*).

Jesam.

GOMEC.

I bez dvojbe sad dolaziš od Armile?

HERNANI.

Ne gospodaru, ja sam drugim putem došao, — tamo je žestoka bitka bila.

GOMEC.

S razbojničkim i četami, ne?

HERNANI.

Neznam.

GOMEC.

Šta se je, bog zna, dogodilo s poglavicom njihovim, s Hernanom? — Govorite, niste ništa čuli?

HERNANI.

Gospodine, tko je taj Hernani?

GOMEC.

Šta, ti ga ni nepoznaješ? Nu tim gore! Ti jamačno onu silu novacah zaslužiti nećeš. Čuj daklem, buntovnik je taj Hernani, dugo se je on već zasluženoj kaštigi uklanjati znao; nu ako u Madrid ideš, moći ćeš ga na věšalih viditi.

HERNANI.

Ja onamo neidem.

GOMEC.

Glava je njegova propisana.

HERNANI
(*za sebe*).

Podjite o nju.

GOMEC.

Dobri moj putniče, kuda ti sad ideš?

HERNANI.

U Saragosu, gospodine.

GOMEC.

Radi zavěta, valjda? Na čast svetcu kojem, ili prečistoj děvici našoj?

HERNANI.

Dà herceže, našoj prečistoj děvici!

GOMEC.

Del Pilar?

HERNANI.

Del Pilar.

GOMEC.

Nebi čověk duše imati morao u sebi, kad nebi marljivo zavět ovèršivo, kog je svetcu kojem na slavu i diku učinio. Nu, kad ti zavět svoj izpuniš, šta ćeš za tim započeti? Ideš li jedino zato, da Pilar samo vidiš?

HERNANI.

Dà, želim viditi, kako mašale i nebrojene svěće gore! Hoću da vidim kako se u svetoj tami veličanskoga hrama prečista naša děvica svèti u jasnoj škrinji i zlatnom odělu — i zatim hoću doma da se vratim.

GOMEC.

Dobro govoriš! brate moj, kako ti je ime?

HERNANI.

Moje ime?

GOMEC
(*zateže se*).

Ja sam Ruy de Silva. Nu možeš ga i nekazati meni, ako ti je volja; jer u kući mojoj nitko prava neima, pitati te zato. — Jesi li došó, da za konak moliš.

HERNANI.

Tako je, herceže!

GOMEC.

Hvala ti. Dobro mi došao. Ostani priatelju, i neka ti ovdi ništa nepomanjka; a što se imena tvoga tiče, reci samo, da si moj gost. Bio ti tko mu drago, to je meni svejedno; bez ikojega zatezanja ja ću i istoga djavola primit, ako mi ga Bog pošalje.

(Otvore se vrata širom. Sol stupi u nutra urešena kao nevěsta, idu za njom dva mlada službenika, sluge i dvě gospoje, koje škrinjicu od osobite lěpote na jastuku od kadife nose, i na tèrpezu metnu. U škrinjici je hercežka kruna, zlatni lančići, biser, drago kamenje i t. d.)

ČETVÈRTI PRIZOR.

Don Ruy Gomec. Hernani. Dona Sol.

(Hernani motri vàs začudjen, i zažarenimi očima donu Sol, bez da sluša, što herceg govori.)

GOMEC.

Vidiš putniče, ovo je moja prečista děvica, — dà, moja, — blagoslova će ti doneti, ako njoj se nakloniš. *(Pruži Sol, koja blěda i zamišljena stoji, ruku svoju.)* O hodi lěpa moja nevěsto! — Šta? još nikakva pèrstena, nikakve krune na glavi?

HERNANI
(gromovitim glasom).

Tko će hiljadu kraljevskih cekinah? *(Svi se uplaše i okrenu. On podere svoju putničku odoru, gazi ju nogama, i stoji sada u odělu goranika.)* Ja sam Hernani!

SOL
(za sebe).

O Bože! On živi!

HERNANI
(k slugam).

Ja sam onaj, koga marljivo po svuda traže. *(Hercegu.)* Vi želite znati, kako se ja zovem, Diego ili Perec? Ne, ne, ja se Hernani zovem! Dà, to je mnogo lěpše ime, to je ime od ljuto gonjenoga, ime od propisanoga i prokletoga. — Evo vam glave ove, toliko zlata vrědi, da ćete svetkovinu izplatiti moći. — *(Slugam.)* Vama ju svim poklanjam! Dobro ćete za nju platjeni biti. Evo uzmite ju! povežite mi ruke, pove-

žite mi noge, — evo vežite ih! Ali netrěba toga; lanac jedan veže me, koga polomiti kadar nisam.

SOL
(*za sebe*).

O nesrětne mene!

GOMEC.

Gle, kolike mahnitosti! — Ta moj je gost, čini mi se, luda!

HERNANI.

Nije ne, vaš je gost razbojnik.

SOL.

O neslušajte, što govori.

HERNANI.

Šta rekoh, rečeno je.

GOMEC.

Priatelju, hiljada cekinah! čujte, to je velik novae, a za svu moju družinu jamčiti nemogu.

HERNANI.

Šta je do toga, predajte me!

GOMEC.

Mučite!

HERNANI
(*slugam*).

Hernani!

SOL
(*slabim glasom Hernanu u uho*).

O za ime božje mučite!

HERNANI
(*Na polag obratjen prama Doni Sol*).

Ovdě će se věnčanje slaviti, nu pri svetkovini toj hoću i ja da budem! (*Hercegu.*) I moja me nevěsta očekiva. Istina nije ona lěpa, kao vaša, ali je zato věrna, věrnija nego mnoga druga — smèrt! — Još se nijedan od vas nemiče?

SOL
(*tiho*).

O, poštedi me!

HERNANI
(*slugam*).

Hej priatelji, hiljada cekinah!

GOMEC.

To je živi vrag!

HERNANI

(*Jednomu mladomu slugi*).

Hodi ti, tebi će taj novac trěbovati; gledaj, postat ćeš time bogat, postat ćeš iz sluge čověkom! (*Drugim slugam.*) I vi svi dèrhćete! O po svuda me progoni nesrěća.

GOMEC.

Brate, da se oni usude tvoje se glave dotaknuti, pale bi njihove prie nego tvoja. Bio ti sada Hernani, i bio ti sto putah zločestii nego što si, i nudili mi oni u město zlata za život tvoj čitavu jednu kraljevinu, i pak bi te ovdi u mojoj kući proti svakomu, ma istomu kralju braniti znao. Ti si moj gost i Bog mi te je poslao, i neka mirno oči nezaklopim, ako ti samo jednoga vlasa s glave nestane! (*K doni Sol.*) Za jednu uru, draga nevěsto, bit ćete moja supruga, idite sada u sobu. Ja ću medju tim da grad moj oboružam, i vrata sva dobro pozatvoram. (*Otide.*)

HERNANI.

O! što ni noža pri sebi neimam!

(*Sol ide, kako je herceg otišao, několiko koračajah natrag, kao da hoće za svojimi gospojami da podje, nu postane zatim, dok se one sa svim neudalje, i vrati se strašivo k Hernanu natrag.*)

PETI PRIZOR.

Hernani. Dona Sol.

(*Hernani stoji kano ukočen, i motri hladnimi pogledi na tèrpezi stojeću škrinjicu. Zatim strese s glavom, i oči mu počmu sèvati.*)

HERNANI.

Čestitam i prinosim vam želje moje od svega sèrca; i više nego se rèčmi opisati može, veseli me ures vaš, on je zaista udivljenja vrědan, svega me začara. (*Preište škrinjicu.*) Ovdi doista ništa nemanjka! Evo dragocěnih lanacah, za vrat, obodacah, dragoga kamenja, hercežke krune, i zlatnoga pèrstena. — Prekrasno! lěpa je to platja za bezdvojnu, věrnu, iskrenu ljubav! mnogověrědna škrinjico!

SOL

(*ide sama k škrinji, traži u nutri, i izvuče jedan nož*).

Ali do dna niste došli. (*Hernani zavikne iz svega glasa, i padne pred njom na kolěna.*) Evo, evo noža, koga sam ja pomoćju moje odvětnice od kralja Karlosa otela, kad mi je prestolje jedno nudio, koje ja primiti nehtědoh radi vas, koi me sada tako nemilo gèrdite i vrědjate.

HERNANI

(*jednako klečeć*).

O daj mi, da skrušeno na kolěnih klečeć, sušim tvoje nemilosèrdno razcviljene oči, — daj mi da otarem te gorke suze, tako priatne meni, i primi zatim za te suze i poslědnju kapljicu kèrvi moje.

SOL

(*ganjena*).

Hernani, ja vas ljubim, ja vam opraštam, ja neosětjam drugo nego ljubav prama vama.

HERNANI.

Oprostila mi je, ljubi me jošte! O, a kako sám da si oprostim, kako sám da sebe ljubim, nakon svega toga, što joj kazah? O angjelu nebeski, da znam, kud su ti noge već stupale, ta ja bi rado i isto kamenje celivo!

SOL.

Samo i pomisliti, da je ljubav moja tako zaboravna! Dà, i pomisliti samo da su ovu ljudi, sve ove hèrdje bez slave, u bitju na drugu ljubav navesti ovo sèrce, u kojem je tvoje ime upisano.

HERNANI.

O, angjelu, ja sam sagrěšio! Da sam ja s tobom dona Sol, meni bi se već odavna mahnita tà i běsna budala dosadila, koja samo laskati znade, po što je prie ljuto ranila.

SOL.

Ah vi me više neljubite!

HERNANI.

Ta ti si sèrce moje i duša moja! — Ti si srědište svih mojih željah i zahtěvanjah, o nesèrdi se na me radi rěčih onih, boginjo moja!

SOL.

Nesèrdim se ja, ali me vrědjaju, vrědjaju me, dà bi od bolje poginuti mogla.

HERNANI.

Poginuti! O svemogući Bože! Ti bi daklem za me i umrěti mogla?

SOL

(*plače i padne na stolicu*).

A za koga drugoga, ako ne za tebe?

HERNANI

(*sědne k njezinim nogama*).

Ti plačeš, plačeš! i opet sam ti ja uzrok suzah. O tko će me pedepsati zato? Jer ti mi opet i to opraštaš. O kad bi ti kazati mogo, koliko ja tèrpim, kad očiuh tvojih plamén, oganj taj, koj je radost i veselje moje, suza zaliva i gasi! — Ah! mèrtvi su sada svi priatelji moji! — Ja sam velika tužna luda! Eto ja bi rado ljubio, a ljubiti nerazumiem; a ipak ljubim, vatrenom, iskrenom ljubavju! O neplači, ta ja volim sto putih umrěti. Zašto nije moj vàs ovaj svět, ja bi ti ga rado svega poklonio! O nesrětna mene!

SOL

(*baci mu se o vrat*).

Ti si moj hrabri plemeniti Hernani, ja te ljubim.

HERNANI.

Ljubav bi zaista najveće dobro bilo, kad bi čověka odveć velika ljubav umoriti mogla!

SOL.

Ja te ljubim Hernani! Dà ljubim te, i tvoja sam tělom i dušom!

(*Hernani spusti glavu na njezino rame.*)

HERNANI.

Kako bi mi sladka bila smèrt od ruke tvoje!

SOL

(*moleć*).

A nebojiš li se, da bi te nebo kaštigovati moglo zbog takvoga govora?

HERNANI.

Dobro daklem, neka nas nebo sjedini, ta ti želiš to!... Neka bude, ja sam se protivio dosta.

(Zagèrlivši se gledaju se s uzhitjenjem, bez da vide ili čuju šta; Gomec stupi u nutra, i stane na prugu, kao okamenjen.)

ŠESTI PRIZOR.

Hernani. Dona Sol. Don Ruy Gomec.

GOMEC

(nemiče se prekèrštenima rukama).

Tako se dakle naplatjuje gostoljubje, to nam đakle gost u kuću donese! *(Obadvoje se okrenu, kao iza sna probudjeni — on muči jedno vrème, podigne zatim oči svoje, i pogleda lagano, kipove koji po dvorani vise.)* O vi, vi Silve od pèrvoga do poslědnjega, koji me čujete, oprostite, ako ovdi pred vami — oprostite, što u gnjevu mojem gostoljubje kao najgoru krěpost proklinjem! — Ha, ja se moram osvetiti!

HERNANI.

Ruy Gomec Silva, ako se je ikada k nebu plemenito koje čelo dizalo, ako je ikada sèrce čije čestito, i duša velika bila, tako sigurno tvoja biaše, gospodine, tvoja, koi me tako gostoljubno u svoju kuću primi. Dà, ja koi se s tobom govoriti usudjujem, ja sam krivac, i neostaje mi ništa drugo reći, nego da sam prokletnik. Dà, dà, hotio sam da ti ženu prevarim, da ti ju ugrabim; dà hotio sam da ti čistu tvoju postelju oskvèrnim, dà to je gadno, bezsramno! Nu, ima u meni još kèrvi, evo prolij ju bez milosèrdja, otari za tim mač, i nemisli više o tom.

SOL.

Ne, ne, on kriv nije, gospodaru moj!... Mene samu neka mač tvoj sgodi!

HERNANI.

O nemoj, dona Sol! — Zar nevidiš da je ovo skrajnja ura: — da je ova jedina ura još moja, ja druge već neimam; zato daj mi da s hercegom mirno

govorim, kao što mi sèrce zapověda. O herceže, vèruj poslědnjoj rěči, koja iz ustih mojih iztiče; ja ti se sveto zaklinjem, miran biti možeš, jer ja sam sám krivac, nu ona je nevina sa svim.

SOL

Ja sam, ja, svemu tomu kriva: ja ga ljubim!

(Pri ovih rěčih obèrne se Gomec dèrhtajuć i pogleda donu Sol strašnima očima, — dona Sol padne pred njim na kolěna.)

Dà, oprosti gospodine! Ja ga ljubim.

GOMEC.

Vi ga ljubite! *(K Hernanu.)* Derhći daklem! *(glas od trublje vani. Ulazećoj slugi.)* Šta će reći tolika buka?

SOL.

O Bože, kralj! Eto poslědnjega udarca!

SLUGA
(hercegu).

Kralj pita, zašto su vrata sva pozatvorena, — i ište da mu se otvori.

GOMEC.

Nu otvorite mu daklem.

(Sluga se nakloni i otide.)

SOL.

Sad je propao!

(Gomec ide k jednomu kipu, koi upravo njega predstavlja, i koi je poslědnji s lěve strane. Ovdi pritisne pero jedno, i kip se otvori na način od vratah tako da se u zidu napravljeno skrovište viditi može. Herceg se okrene k Hernanu.)

GOMEC.

Gospodine, sakrijte se ovamo.

HERNANI.

Tvoja je moja glava, herceže moj, predaj ju kralju, ja sam pripravan tomu. Ta ja sam sužanj tvoj.

(Otidje u skrovište. Gomec pritisne opet pero, sve se zatvori, i kip stupi opet na priašnje svoje město.)

SOL
(hercegu).

O smilujte mu se, gospodine!

SLUGA
(*stupi u nutra*).

Njihova visost kralj!

(*Dona Sol spusti bèrzo svoju koprenu. Vrata se otvore širom; Karlos stupi u nutra u vojničkom odělu; za njim ide množina oružanih plemićah, kopjanikah, strèlacah itd., on koraca lagano naprèd, metnuvši lèvu ruku na balčak od mača svoga, a desnu na pèrsa, i gleda staroga hercega nezaufano i sèrdito. Herceg ide kralju na susrèt, i pozdravi ga dubokim naklonom. Svi u naokolo stoje i čekaju strašivo, šta će da bude. Najposlě kralj, pošto je blizu do hercega došao, podigne iznenada svoju glavu.*)

SEDMI PRIZOR.

Don Ruy Gomec. Dona Sol (zastèrtim licem). Don Karlos. Pratioci.

KARLOS.

Kneže, govori, kako je to i odkuda, da su ti danas vrata tako čvèrsto pozatvorena? Tako mi svih svetacah! Ja sam mislio, da ti je mač odavna već zahèrdjao, i zaista nisam se nadao, da će ti se tako ognjevito u desnici sěvati, kad te mi u tvom domu pohodom našim udostojimo. — (*Gomec hoće da progovori, nu kralj nastavi zapovědajućim licem.*) Nu to mi se ipak poněšto prekasno vidi, što vi sada mladićem biti tražite! Nosimo li mi čalme? I zovem li se ja *Mahom* ili *Boabdil*, a ne *Don Karlos?* Govori, šta će to reći, što si rešetke spustiti, a mostove podići zapovědao?

GOMEC
(*nakloni se*).

Gospodine!

KARLOS
(*Svojim plemićem*).

Uzmite ključeve! Dèržite i čuvajte vrata! (*Dva oficira otidju, a drugi razrede vojnike u tri reda u naokolo dvorane. Karlos se okrene opet k hercegu.*) Šta? hoćete li vi utišanu bunu na novo opet da probudite? Tako mi Boga! ako mi na taj način predusrěsti tražite, vi gospodo hercezi, i kralj će se prama vami kao kralj ukazati! Ja ću tada ubojitom rukom planine vaše proći, i najposlě konac će biti svemu vašemu gospodstvu, u starih vaših, visokih zidinah.

GOMEC
(*ponosito se izpravi*).

Kralju, Silve su svagda častni ljudi bili.

KARLOS
(*sèrdito*).

Herceže, bèrzo sada, da mi odgovora daš, jer ću inače danas još sve tvoje kule u prah satèrti! Jedna je još iskra od ugašenoga požara ostala, jedina još poglavica živi od uništenih razbojnikah, — a tko ga skriva sada? Ti! dà, ti ga kriješ, pogibelnoga toga buntovnika, ti kriješ u dvoru tvomu Hernana.

GOMEC.

To je istina gospodaru!

KARLOS.

Dobro daklem! Njegovu glavu zahtěvam ili tvoju. Čuješ li, kneže?

GOMEC
(*nakloni se*).

Daklem ništa nego to! — Zahtěvanje vaše neka se izpuni.

(*Sol spusti glavu svoju na ruke, i padne na stolicu.*)

KARLOS
(*ublažen*).

Ah ti se popravljaš!.... Idi, dovedi mi sužnja ovamo.

(*Herceg prekèrsti ruke svoje, spusti glavu i stoji jedan čas sav zamišljen, kralj i Sol motre ga mučeć i različitim ćutjenjem, najposlě podigne herceg ponosito svoju glavu, primi kralja za ruku i odvede ga k najstariemu kipu, koi je pèrvi s desne strane od gledaoca.*)

GOMEC
(*pokazujuć na stari kip*).

Čuj me světli kralju! — Ovo je najstarii od Silvah od plemena moga, naš praděd, velik muž. Don Silvius, koj je tri put konzul bio u Rimu. (*Nemir i neuztèrpljivost pri Karlosu. Gomec pred drugim kipom.*) Čujte dalje: Ovo je Ruy Gomec Silva, veliki meštar od svetoga Jaga i od Kalatrave, njegov oklop i oružje njegovo, bilo bi sada za slaba naša uda dosta neprilično. On je tri sta zastavah oteo i dobitnik biaše u trideset

bojevah, on je osvojio za kralja Motril, Antekveru, Svec, Nicar, i preminu u siromaštvu. — Naklonite se kralju! (*On odkrije svoju glavu, i nakloni se, za tim ide k drugomu kipu. Kralj ga sluša sve većom neuztèrpljivostju, i rastećom ljutostju.*) Ovaj ovdi, ovo je Vaskvec!, on je vèrnost svoju neoskvèrnjenu sačuvao šestdeset godinah!.... (*Kralj sve neuztèrpljivii biva.*) Ja ću ga mimoići i još druge mnogo bolje. — Ovdi ova plemenita glava, to je moj otac, i on velik biaše, akoprem poslèdnji dodje; Mauri od Granade zarobiše jednog grofa Alvara Girona, priatelja njegovoga, i dèržahu ga u krutom sužanjstvu, nu otac moj sakupi bèrzo šest sto hrabrih junakah, i krenu se s njimi da priatelja potraži. — Dade najprie grofa Alvara Girona iz kamena izdèlati, tako ga je po svuda potezao za sobom, — i zakle se odvètnikom svojim, da se prie povratiti neće, dok se grof od kamena sam neobèrne, te kući š njime podje. On se pobi vitežki s nepriateljem, provali zatim do grofa i izbavi ga.

KARLOS
(*izvan sebe*).

Sužnja ovamo!

GOMEC.

To je bio Gomec Silva. Vidite, tako govoriti trèba, kad čovek u ovoj kući sve ove vitezove pogleda!

KARLOS
(*lupajuć nogama*).

Sužnja ovamo ovaj čas!

GOMEC
(*nakloni se pred kraljem, uzme ga za ruku i odvede ga pred poslèdnji kip za kojim je Hernani skriven, Sol plašljivo gleda za njima*).

Ovaj kip, ovo sam ja, — kralju Karlosu, hvala ti lèpo! Vi bi radi da svaki, koi kip ovaj jednom pogleda, rekne: »Ovaj poslèdnji ovdi, sin tako visoka plemena, bio je lupež, jer je gosta svoga glavu prodao!

(*Kralj vas zabunjen odstupi sèrdito i stoji jedan čas mučeć s dèrhtajućimi usti i plamtećima očima.*)

KARLOS.

Vaš mi dvor, herceže, odveć smeta; ja ću ga porušiti.

GOMEC.

Nu, kralju, nadam se, da ćete ga i izplatiti, ne?

KARLOS.

Za takovu smělost dat ću ti ja sve kule smèrviti, i na zemljištu, gdě su stojale, konoplju posijati.

GOMEC.

Volim gledati, kako na městu tom konoplja raste, nego da porok kakav staro ime od Silvah pogèrdjuje. (*Kipovom.*) Nije li i vas sviuh mnjenje to?

KARLOS.

Ta je glava naša, i ti si mi ju obećao.

GOMEC.

Ja sam obećao jednu ili drugu. (*Odkrije svoju glavu.*) Evo, ja vam dajem ovu — uzmite ju.

KARLOS.

Nestaje mi već dobrote! predaj mi tog čověka!

GOMEC.

Ja sam reko —

KARLOS
(*svojoj pratnji*).

Tražite po svuda, nijedan kut, nijedan podrum nijedna kula da nepreiskana neostane.

GOMEC.

Moje je skrovište tako věrno, kao i ja, nas dvoje znamo samo tajnu tu, i sveto ćemo ju sačuvati.

KARLOS.

Ja sam kralj!

GOMEC.

Ako u dvoru ovom kamen po kamen neprevratite, i ako gospodara od dvora neumorite, ništa vam traženje pomoći neće!

KARLOS.

Sve je daklem u zalud, prošnja i prětnja moja!

Kneže, predaj mi razbojnika toga, propade ti inače glava i dvor.

GOMEC.

Ja sam reko.

KARLOS.

Dobro, kad je tako, dobit ću daklem u mėsto jedne glave, dvė. (*Hercegu od Alkale.*) Dėržite daklem hercega.

SOL

(*svuče koprenu s lica i baci se medju kralja, hercega i straže*).

Kralju Karlosu, vi ste zao kralj.

KARLOS

(*vikne vas zabunjen, i obėrne se*).

Svemogući Bože! Šta vidim, dona Sol!

SOL.

Tebi, kralju, nebije španjolsko sėrce u pėrsima.

KARLOS

(*zabunjen i neodlučen*).

Gospoje, vi ste odveć strogi s kraljem vašim. (*Približi se doni Sol. Tihim glasom.*) Vi ste mi gnjev taj u sėrce ulili. Čovėk, koj se vami približi, mora postati angjeo ili vrag! Iz onoga, koga vi mėrzite, lahko i bėrzo biva opak čovėk! O da ste vi hotėli, krasna dėvico, velik bi bio može biti, bio bi lav od Kastilie, ali me je tako gnjev vaš u tigra pretvorio. Vi ga čujete, gdė riče, gospoje, múčite daklem! (*Dona Sol pogleda ga zapovėdujućim okom, on se nakloni. Obrati se opet hercegu.*) Nu ipak poslušan ću biti. Čuj kneže, ja te cėnim, i može biti je zatezanje tvoje najposlė i pravedno. Budi gostu tvom vėran, a kralju nevėran; dobro, ja ti opraštam, i hoću se boljega da ukažem, nego se ti meni ukaza, — hoću samo netjakinju tvoju u mėsto tebe sa mnom za taoca da odvedem.

GOMEC.

Samo!

SOL.

Mene gospodine!?

KARLOS.

Dà, vas.

GOMEC.

Ništa više! O dà neizmèrne dobrote, u plemenita dobitnika, koi glavu štedi a na muke sèrce razapinje. — O lěpe milosti!

KARLOS.

Izbiraj: dobit ću ili donu Sol, ili glavu od razbojnika.

GOMEC.

Vi ste gospodar!

(Kralj se približuje k doni Sol, ona pobègne k Gomecu.)

SOL.

Izbavite me za ime božje! *(Postane iz nenada za sebe.)* Nesrètne mene, neostaje mi daklem drugoga načina! Moga ujaka, ili Hernanova glava!... Bolje daklem ja! *(Kralju)* Ja ću s vami.

KARLOS
(za sebe).

Tako mi svih svetacah, ovo mi dobro na um pade! ublažit će se ona, dok ju kao infanticu pozdravim. *(Dona Sol ode škrinji otvori ju i izvadi nož iž nje, koi odmah u njedra sakrije. Karlos joj se približi i pruži joj ruku.)* Kažite mi, što to uzeste sobom!

SOL.

Dragocěnost něku, kralju!

KARLOS
(smijuć se).

Dajte, da vidim!

SOL.

Bit će prilike gdi ćete ju viditi.

(Dade Karlosu ruku svoju, i sprema se da podje s njime. Gomec, koi je do toga u strašnu žalost zadubljen stajao, stupi několiko koračajah napred.)

GOMEC
(vičuć).

O dona Sol!... O nebo i zemljo!... O dona Sol!... O kad već ovaj čověk sèrca u pèrsih svojih neima, pomozite mi vi zidine i kule moje, i srušite se nada mnom. *(Tèrči kralju.)* O ostavi mi děte moje! Ta ja jedinu nju imadem; kralju moj!

KARLOS
(pusti ruku od done Sol).

Dobro... daj mi daklem sužnja!
(Herceg spusti glavu, i vidi se od strašnih čutenjah mučen; zatim podigne opet glavu i motri kipove, sklopivši ruke prama njima.)

GOMEC.

O, vi, vi smilujte se siromaku meni! *(Učini jedan korak k potajnim vratma, dona Sol slědi ga s očima, on se obèrne opet kipovom.)* O, zastrite lica vaša, vaši bo pogledi zaustavljaju mi korake. — *(Ide lagano k svojem kipu, ali se zatim još jedanput obèrne kralju.)* Ti zahtěvaš?

KARLOS.

Då. *(Herceg dèrži dèrhtajuću ruku do pera.)*

SOL.

Bože!

GOMEC
(padne pred kraljem na kolena).

Ne, ne, smiluj se i uzmi moju glavu!

KARLOS.

Samo netjakinju tvoju.

GOMEC
(ustane).

Uzmi ju daklem i ostavi mi čast moju.

KARLOS
(uzme opet dèrhtajuću donu Sol za ruku).

S Bogom, herceže!

GOMEC.

Srětno! *(Slědi kralja, koi se s donom Sol udalji, očima, zatim metne ruku na svoj nož.)* Bog bio s vami kralju!

(Dodje na trag i stane napred od prizora stenjuć, nepomično, bez da šta čuje ili vidi, oči ukočene, ruke prekèrštene. Medju tim otidje kralj s donom Sol, za njimi plemići, dva a dva polag svojih častih, oni se razgovaraju tiho medju sobom. Pošto su se svi udaljili, digne Gomec oči, gleda oko sebe i vidi, da je sam ostao. Potèrči k zidu, skine dva mača, mèri ih, i metne ih zatim na tèrpezu. Po tom ide k svomu kipu, pritisne pero i vrata se otvore.)

PRIZOR OSMI.

Don Ruy Gomec. Hernani.

GOMEC.

Izlazi! (*Hernani izidje, Gomec pokazuje mu mačeve, koji na tèrpezi leže.*) Evo izbiraj! Karlosa već neima. O tom se sada radi, da mi razlog dadeš. Izbiraj bèrzo! Nu šta je, ti dèrhćeš?

HERNANI.

Na dvoboj! ne starče? Mi se nipošto pobiti nemožemo!

GOMEC.

A zašto ne? Govori, bojiš li se? — Ili nisi može biti od plemena? Šta grom i pakao! Od plemena ili ne, koi mene pogèrdi, plemić je dosta, da mač svoj pokuša s mojim!

HERNANI.

Starče!

GOMEC.

Ti me moraš ubiti, mladiću, ili umrěti.

HERNANI.

Dà umrěti. Proti želji i volji mojoj izbaviste me od prije, u vašoj je ruci daklem život moj. Uzmite ga.

GOMEC.

Ti zahtěvaš, da tako bude? Sebi samomu krivnju dà pripišeš. Dobro! ovèrši sada molitvu tvoju.

HERNANI.

K tebi, herceže, upravljam moju poslědnju.

GOMEC.

Govori drugom višemu gospodinu!

HERNANI.

Ne, starče, tebi jedinomu! Ti me umoriti možeš, meni je sve pravo, mač, sablja, ili nož, nu dopusti mi iz milosèrdja jednu samo radost! Dopusti mi, prije nego umrem, da ju jedan jedini put samo još vidim!

GOMEC.

Nju viditi!

HERNANI.

Dopusti mi barem, da poslědnji i to jedan jedini put još mili glas njezin čujem! Ja neću ništa s njome progovoriti, neću, u pribitju tvome neka bude sastanak taj; dopusti otče, zatim umori me!

GOMEC

(kazujuć na potajna vrata).

O svemogući Bože! Je li moguće, da je jama ona tako duboka, gluha i neprobitna, da u njoj ništa nije čuti mogao?

HERNANI.

Ja nisam ništa čuo.

GOMEC.

Izbirati moradoh, tebe da predadem ili donu Sol.

HERNANI.

Komu to?

GOMEC.

Kralju.

HERNANI.

O stara ludo, on ju ljubi!

GOMEC.

On ju ljubi?

HERNANI.

On je naš takmac! Lukavo nam ju je ugrabio!

GOMEC.

Ha, u zao čas! Dižte se, dižte, vazali moji! Na konje, na konje! Bèrzo za njimi!

HERNANI.

Čuj me, starče, osveta, koja sigurnim korakom ide, nečini mnogo bune putem svojim. Tělo je moje tvoja vlastitost, ti me ubiti možeš, ali ako hoćeš da me za osvetitelja nevèste tvoje i časti njezine upotrěbiš, a tì pusti me, molim te, da dionik osvete tvoje budem. O, uděli mi jedinu tu milost! Ja ću rado ako zahtěvaš, kolěna tvoja zagèrliti, ali daj poslě, da zajedno za kraljem podjemo! Hodi, ja ću ti desna ruka

biti! Ja ću te da osvetim, herceže! — I kad dokončano bude, onda me slobodno umori!

GOMEC.

Hoćeš li se i onda, kao danas, u moje ruke predati?

HERNANI.

Hoću, herceže!

GOMEC.

Zakuni se!

HERNANI.

Zaklinjem se glavom otca moga!

GOMEC.

A hoćeš li se zakletve te sětiti?

HERNANI
(*odrěši rog od svoga pojasa, i pruži ga hercegu*).

Čuj me, starče, uzmi ovaj rog, i došlo, što mu drago, kada zaželiš, bilo ma na koje město, i u ma koje doba, — ako ti na um padne, da je prispělo vrěme smèrti moje, zatrubi u ovaj rog, i nebrini se za ostala. —

GOMEC
(*da mu ruku*).

Pruži mi ruku! (*Rukuju se čvèrsto.*)

HERNANI
(*kipovom*).

Vi ste mi svědoci!

(Zastor padne.)

ČETVÈRTI ČIN.

(Grobnica u Akenu, gdě se grob Karla Velikoga nahodi, velike hodnice u lombardezkom ukusu, debeli nizki stupovi, puni svodovi, glave od stupovah pticami i cvětjem urešene. — S desna grob Karla Velikoga, s malimi, nizkimi vrati od měda. Jedan jedini světnjak, koi je na skrajnji kamen od svoda postavljen, razsvětljuje nadpis na vratih: CAROLO MAGNO. — Noć je i nevidi se dubljina od prizora, vid se gubi medju svodovi i stupovi, koji se u prizoru prekrižuju.)

PÈRVI PRIZOR.

Don Karlos, Sankec, u velikih kabanicah.

SANKEC
(*gologlav, nosi světnjak u ruci*).

Evo, ovo je.

KARLOS.

Ovdi će se daklem oklętnici sastati? Ovdi će ih do mala ruka moja sve, od pèrvoga do poslědnjega uloviti? — Ha gospodine izborniče od Triera! ovdi daklem, i vi im dadoste město ovo? Zaista oni si boljega odabrati nisu mogli! Opako takovo dělo samo u tmastom zraku od grobnice dozrěti može; o grobovih se noževi odveć dobro oštriti mogu. — Ej, vi visoko igrate, ovdi se o glavah radi, dobro daklem, gospodo ubojice, hoćemo da vidimo! — Nu tako mi boga, u tom dobro čine, što su za svoj posao grobnicu izabrali, bar će time něšto puta zaštediti. — A gospodine grofe, izbrojte mi barem imena okletnikah, gdě, kako, i zašto su se proti meni zakleli?

SANKEC.

Gotha. — Hohenburg. — Don Gil Giron. — Osim ovih govore o Vaskvecu, za tim je Herceg od Licelburga, — šta se njegove naměre tiče. —

KARLOS.

Herceg od Licelburga za jednu je glavu previsok.

SANKEC.

Juan od Hara ide zatim, on traži Astorgu.

KARLOS.

Sbog tih Harah morala se je kèrvnikom svagda podvostručiti platja.

SANKEC.

To su vam svi. —

KARLOS.

Grofe, to još ni od daleka nisu sve glave, koje ja tražim, vi ste jih sedam samo imenovali, to nije podpuni broj.

SANKEC.

O několiko razbojnikah, koje Trier ili Francezka platja, tih vam ni neimenujem.

KARLOS.

Šta, ove ljude bez predsudah, te mi nećete da imenujete? — Te, u kojih su noževi svaki čas pripravni, da zadaću svoju odigraju; koji se svagda za cekini obèrtju, kao za polom magnet?

SANKEC.

Opazio sam, istina, dva dèrzovita lupeža, oba su malo prije ovamo stigla, jedan mlad a drugi star.

KARLOS.

Kako se zovu? (*Sankec makne rameni, i dade time na znanje, da ih nezna.*) Koje su dobe?

SANKEC.

Mladjemu će biti jedva dvadeset godinah.

KARLOS.

Šteta za njega.

SANKEC.

A najmanje je šestdeset prevalio starji.

KARLOS.

Jedan je premlad, a drugi lětah i suviše imade. Nu tim gore! Imat ću ja brigu o obodvojici! U moju se pomoć, ako sile bude, kèrvnik pouzdati može! — Nu, hoću li ja postati cesarom?

SANKEC.

U ovom oka trenutju sakupljeni su svi izbornici, i věćaju.

KARLOS.

Nu, pa koga će izabrati? Franju Pèrvoga, kralja od Francezke — ili Saksonca, Friderika mudroga? — O Sankec, tri mi samo odvěta manjkaju, — i eto, po tom mi sve manjka! O, dao bi im sada Gent, Toledo, Salamanku, dao bi tri grada rado za tri odvěta, samo da tako privole. Vidiš, priatelju Sankec, tri bi grada dobiti mogli, u Flandrii ili u Kastilii.

SANKEC

(*duboko se nakloni i metne šešir na glavu*).

Světla kruno, vi ste mi *Ti* rekli. (*Iz nova se nakloni*) Grand sam daklem od Španjolske.

KARLOS

(*za sebe*).

O žao mi te je. — Tako se lakomiti za ničim! O prokleto, pohlepno leglo! kako se medju našimi naměrami svagda i svojih spominje! Dà, za golu čast prodali bi i dušu svoju! O taštine! Sve je na světu ovom gola taština. Bog i cesar jedino su veliki!

SANKEC.

Ja se za sigurno ufam, da će vašu visost odabrati.

KARLOS

(*za sebe*).

Visost, Visost, mene! A neimam li ja u svem nesrěće? — O, ako samo kralj opet ostanem!

SANKEC

(*za sebe*).

Meni je sve jedno, postao on cesar ili ne, ja sam sada Grand od Španjolske.

KARLOS
(*na glas*).

A kada već jedan put cesara od němačke sgotove, kakovo će biti znamenje, koje će gradu ime njegovo navěstiti?

SANKEC.

Ako bude herceg od Saksonske, čut će se jedan jedini top, a dva, ako bude Franjo od Francezke, — tri, ako vaša visost.

KARLOS.

O, ta dona Sol! Mene ti sve mora da draži i uvrědjuje! Grofe, čuj me, ako me za cesara odaberu, tèrči i dovedi mi ju bèrzo ovamo, može biti, da će joj se cesar bolje dopadati.

SANKEC
(*směšeć se*).

Kako dobro vaša visost....

KARLOS
(*presěče mu rěč, i ponosito*).

Ni rěči o tom! Još ja nikomu kazao nisam, šta trěba ljudi da o meni misle. — A kad će se moći doznati, tko je odabran?

SANKEC.

Po mom mnjenju najduže za jedan sat.

KARLOS.

O tri odvěta samo! — Samo tri! — Ali daj da satrem najprie; četu, koja se je proti meni zaklela, — i da vidimo za time, tko će cesar biti! Sada idi, vrěme se približava, gdě se okletnici ovdi sastaju. Ha!... ovamo ključem od grobnice!....

SANKEC
(*pruži kralju ključ*).

Gospodine, nezaboravite grofa od Limburga, stražara od ovoga města, koi mi je ključ taj dao, i koi sve čini, da se vama udvori.

KARLOS
(*odpuštjajuć ga*).

Čini sada, što sam zapovědio.

SANKEC
(*nakloni se*).

Světli kralju, podvostručit ću korake.

KARLOS.

Tri topa daklem, je li?

(*Sankec se nakloni i otidje.*)

PRIZOR DRUGI.

Don Karlos sam.

KARLOS

(*padne u duboke misli, prekèrsti ruke, i spusti glavu na pèrsa; zatim ju podigne opet, i obrati se prama grobu*).

Oprosti, veliki care! — Ozbiljni samo govori pristoje se u ovih tihih zidinah. Dà, ljutit ćeš se nad izpraznimi rěčmi, kojimi slavoljubje naše usudjuje se uznemirivati veličanstveni tvoj grob! — Kako je srětan bio čověk ovaj, koi ovdě u grobu počiva, — kako srètan i kolik biaše on! — U njegovo doba bilo je još sve lěpše na svètu! — O, kakova sudbina! — I ipak počiva ovdi u malom ovom grobu! Toljčko je daklem što se nami veliko vidi, da sve, sve do toga doći mora!..... Pa ipak carevina! Šta je meni do svega ostaloga? Ja carevinu tražim, i u tome srěću, život moj nalazim. Istina, něšto mi govori: »Tvoja će biti!« — Moja će biti! — O, da je samo veće moja!... Ja da budem cesar! Ja — a nije li mi i kraljèvanja već od više? Takovim samo umèrlim raste duša u srěći, koji su od nenavadne naravi; nu tko će učiniti, da ja velik postanem? Tko će meni pravilo biti, tko li zakon? Tko će mene podučavati? (*Padne pred grobom na kolěna.*) Ti, ti Veliki Karlo! Ulij zato ti iz dubljine groba tvoga štogod, što je veliko, visoko i lěpo u sèrce moje! — I ako mi se sěna tvoja neće da pojavi, neka mi pepeo tvoj savěta kakova dade!... (*Primakne ključ bravi.*) U nutra! (*Odstupi natrag.*) Bože, a da zaista sa mnom govoriti stane! Da se sada probudi! Da je ovdi u nutri, i da mi se približi, u svoj veličini svojoj, ponositim korakom, -- i

da se ja za tim povratim sědimi vlasi! Ali — u nutra samo! (*Čuju se koraci.*) Nětko dolazi! Tko se usudjuje izvan mene, u ovo doba, u pokoj toga slavnoga mèrtvaca dirati? Čuj, tko bi to mogao biti? (*Koraci dodju bliže.*) O u malo što nezaboravili! — To su ubojice moje!

(*Otvori vrata od groba, i zatvori ih opet za sobom. S različitih stranah pojavi se više ljudih, težkim korakom, svi su u kabanice zamotani, a šeširi su im duboko na lice nabijeni.*)

TRETJI PRIZOR.

Okletnici.

(*Idu jedan prama drugomu, rukuju se, i govore tiho několiko rěčih medju sobom.*)

DRUGI.

Stoj! Tko je?

PERVI

(*gorućom mašalom u ruci*).

Ad augusta.

DRUGI.

Per augusta.

PERVI.

Branili nas svetci!

TRETJI.

Bili nam na ruku mèrtvi!

PERVI.

A čuvao nas Bog!

(*Čuju se koraci u tmini.*)

DRUGI.

Stoj! Tko je to?

GLAS U TMINI.

Ad augusta.

DRUGI.

Per augusta.

(*Čuju se opet koraci, novi okletnici.*)

PERVI

(*k tretjemu*).

Pazi baš će sada jedan doći.

TRETJI.

Stoj! Tko je?

GLAS U TMINI.

Ad augusta.

TRETJI.

Per angusta.

(*Novi okletnici stupe u nutra, i měnjaju tajna znamenja medju sobom.*)

PERVI.

Dobro, sad smo svi zajedno. (*Kaže na drugog okletnika.*) Sada govori što znaš. Tmina ova čeka, da světlost bude, priatelji moji!

(*Okletnici posědaju u polukrugu na grobove. Drugi okletnik ide po redu od jednoga do drugoga, i svaki zapali na mašali njegovoj jednu svěču, koju zatim u ruci děrži, po tom sědne i drugi okletnik mučeć, u srědini kruga na grob, koi je viši nego ostali.*)

DRUGI

(*ustane*).

Priatelji! Karlo od Španjolske, tudjina po materinskoj kěrvi, teži za svetim němačkim carstvom.

PERVI.

Budi mu grob!

DRUGI

(*baci svoju mašalu o zemlju i gazi ju nogama*).

S njegovom glavom neka bude ovako, kao evo s ovom mašalom!

SVI.

Tako neka bude!

PERVI.

Neka umre!

SVI.

Dà, neka padne kao žertva!

TRETJI.

A ako ga izbornici u ovàj čas za cesara odaberu?

PERVI.

Njega — nikada!

DRUGI.

Bratjo, ako toga i bude, bacit ćemo glavu njegovu u grob, kruna će zatim sama od sebe za njim pasti.

PERVI.

Ako mu němačko carstvo u dio padne, tad će on, bio tko mu drago, svet i velik biti, i jedina božja ruka směti će se njega dotaknuti.

DRUGI.

Zato će bez dvojbe najbolje biti, neka umre prije, nego svet i velik postane.

PERVI.

Odbora neka nedoživi.

SVI.

Prije odbora neka umre!

PERVI.

Koliko će nam desnicah trěbati, da ga u pokrov mèrtvački zavijemo?

SVI.

Jedne!

PERVI.

Koliko udaracah u sèrdce?

SVI.

Jednoga!

PERVI.

Tko će udariti?

SVI.

Mi svi!

PERVI.

Da pogine izdajica. Cara izabiraju oni, mi hoćemo da velikog svetjenika izaberemo. Žrěb neka odluči. (*Okletnici upišu svoja imena u žepne svoje knjižice, izkinu list, zatim saviju ga, i bace u urnu od jednoga groba, zatim govori pèrvi okletnik.*) Dajte, da se prije pomolimo. (*Svi kleknu, i pèrvi okletnik ustane.*) Prije svega da izbrani vèruje u Boga! Neka udari kao Rimljanin, a umre kao žudia! Mora znati kolesu i oštrim klěšćam pèrkositi, na muke ako

ga razapnu, pěvati i smijati se u ognjenom žaru. Čvèrsto odlučen mora biti, da il umori, ili sam da pogine!

(*Izvuče cedulju iz urne.*)

SVI.

Kako mu je ime?

PERVI
(*glasnim glasom*).

Hernani!

HERNANI
(*izide iz hèrpe okletnikah*).

Ha, Hernani! Ipak te doživi osveto moja, za kojom sam toliko čeznuo.

GOMEC
(*uzme Hernana u kraj*).

Ustupi meni udarac taj!

HERNANI.

O ne, tako mi života ne! O gospodine, nezavidite mi tu sreću, ta i onako je pèrvi put, što mi se je něšto malo nasmijala.

GOMEC.

Ti si siromah, — čuj me, zemaljah, gradovah, vazalah, sto hiljadah seljanah, tri stotine selah dat ću ti, priatelju! ustupi mi taj udarac!

HERNANI.

Ne, nipošto!

PERVI.

Starče, tvoja mišica nije tako čvèrsta?

GOMEC.

Natrag, odavde svi! Ako mi i nije čvèrsta mišica, čvèrsta je duša u meni, nesudite o maču polag zahèrdjanih njegovih nožnicah. (*Hernanu*) Ti si moj!

HERNANI.

Moj je život vaš, — a njegov je moj.

GOMEC
(*odkapča rog od pojasa*).

Dobro daklem, evo priatelju, ja ti rog tvoj povratjam.

HERNANI.

Ti mi život vratjaš? — Šta? Nu šta je meni do života stalo! Osvete, osvete tražim ja, i to je, tako mi Boga, odavna u meni dokončano. Otca moga osvetiti moram, i može biti još něšto! — Ali, hoćeš li mi i nju povratiti?

GOMEC.

Nikada, ja ti rog povratjam.

HERNANI.

Daklem ne!

GOMEC.

Promisli mladiću.

HERNANI.

Herceže, ostavite mi plěn moj.

GOMEC.

Dobro, — proklět bio daklem na uvěke, štò mi ovu jedinu radost otimaš!

(*Prikopča opet rog za pojas.*)

PERVI.

Dobro bi bilo, brate, da večeras gděgod Karlosa dovrebaš, prije nego što ga za cesara odaberu....

HERNANI.

Nebrinite se zato, znam ja dobro, kako se čověk u grob odpravlja.

PERVI

(*metne Hernanu ruke na glavu*).

Svaka izdaja neka stigne izdajicu! Bog s vami! — A mi, mi svi, grofovi, baruni, mi ćemo nastaviti dělo, ako on prije, umre, nego što ga ubije! — Da se zakunemo, da ćemo svi bez razlike, svi po redu s našimi noževi Karlosa progoniti.

SVI

(*izvuku mačeve*).

Dà, mi se zaklinjemo!

DRUGI

(*pèrvomu*).

Na što, brate moj, da se zakunemo?

GOMEC

(*uzme mač svoj za vèrh, i dèrži ga vrh glave*).

Da se zakunemo ovim kèrstom!

SVI

(*podignu svojè mačevè*).

Neka umre gèrdo bez izpovědi pokore!

(*Čuje se u daljini jedan top. Svi u jedan put začute. Otvore se vrata od groba. Karlos pojavi se na pragu, blěd i sluša. Drugi top, i malo zatim i tretji; otvori vrata širom, nu stane bez da naprěd korači, ponosito i nepomično na prag.*)

PRIZOR ČETVÈRTI.

Don Karlos. Hernani. Don Ruy Gomec i Okletnici.

KARLOS.

Gospodo moja, idite dalje odavde, jer ovde vas cesar čuje. (*Sve se mašale na jedan put ugase. Velika tišina. — Karlos učini korak jedan naprěd, tmina je tako gusta, da se jedva okletnici, koji němo i nepomično stoje, razlikovati mogu.*) U jedan mah tišina i noć! — Četa pronikne iz tmine, i razpèrši se u tmini opet, šta? Mislite li vi, da će vas sve tako na način od sna mimoići! Udrite, evo ga; ovdi je Karlo peti! — Udrite, učinite korak proti meni! — Hoćemo da vidimo, imate li toliko směłosti. O ne, ne, neimate — vi se neusudjujete. Kako su cèrveno i kèrvavo mašale vaše plamtile od prije u ovih zidinah, eto, jedan — pjeh od mene dovoljan biaše, da ih sve ugasi! Nu gledajte, podignite sada bludeće oči, ako sam znao, mašale vaše pogasiti, znat ću u město njih, druge zapaliti. (*Udari s gvozdenim ključem o mědna vrata od groba, pri tom udàrcu napuni se grobnica s vojnici, koji mašale i kopje nose, pred njima je herceg od Alkale, grof od Kase Palme i t. d.*) Sokolovi moji, bèrzo ovamo! Gnjezdo je nadjeno, nadjen plěn! (*K okletnikom.*) Vidite, evo moga pohoda, — i grob se je u plamen uzpirio! (*K vojnikom.*) Ovamo, ovamo, — zločinci su pri opakom svom dělu ulovljeni.

HERNANI

(*motreć vojnike*).

Nu to je drugo, — sada nemarim! — Prevelik mi se vidjaše sam. Sada je dobro. Mislio sam s po-

četka zaista, da Karla Velikoga vidim, a ono je samo Karlo Peti!

KARLOS.

Hej! konetable od Španjolske, admiralu od Kastilie, ovamo! Razoružajte ih!

(*Okletnici budu obkoljeni i razoružani.*)

SANKEC

(*dotèrči i nakloni se do zemlje*).

Vaše veličanstvo!

KARLOS.

Ti si alkade od palače.

SANKEC

(*nakloni se*).

Dva izbornika žele vašemu veličanstvu, u ime svih od zlatnė komore, preponizno čestitati.

KARLOS.

Neka dodju daklem. (*Tiho Sankecu.*) Donu Sol!...

(*Sankec pozdravi i otidje.*)

(Kralj od Česke i herceg Bavarski, u zlatnih opravah, krunom na glavi, stupe u nutra s mašalami, i gèrmljavinom od trubaljah. Mnogobrojna pratnja od němačkih plemićah, koji zastavu od carstva nose, dvoglavoga orla, sa španjolskim gèrbom u srědini. Vojnici stanu u dva reda, kroz koja izbornici do cara dodju, i dubokim ga naklonom pozdrave, on im zahvali, odkrivši glavu svoju.)

MNOŽINA.

Bože živi cesara! Bože živi cesara!

KARLOS

(*za sebe*).

Pošlo mi je daklem za rukom! — Sve se je preda mnom ukloniti moralo. Car sam sada! — Dà, jerbo Friderik Mudri nije hotio dà krune primi!

MNOŽINA.

Bože živi cesara!

(*Oba izbornika poljube caru ruku, i udalje se.*)

PETI PRIZOR.

Priašnji. Sankec. Dona Sol.

SOL
(vodjena od Sankeca).

A gdi sam? — Vojnici!... i cesar!... O Bože! Novoga opet, nenadanoga udàrca! Hernani!...

HERNANI
(za sebe).

Dona Sol!

GOMEC
(uz Hernana).

Mene nije vidila!

(Sol proti Hernanu, nu on ju nepouzdanim pogledom uplaši.)

HERNANI.

Gospoje...

SOL
(izvadi nož iz nědarah).

Jož je nož u mene!

HERNANI
(razširi ruke prama njoj).

O draga moja!

KARLOS.

Ćutite sada svi! *(Okletnikom.)* Nu je li se duša vaša u něšto već oslobodila? — Potrěbno je, da svètu izgled dadem. Lara od Kastilie, i ti od Gote, i ti od Saksonske, i vi svi ostali: šta ste činili ovdě? Govorite.

HERNANI
(stupi korak naprěd).

Stvar je veoma prosta i kratka, gospodaru, možete ju odmah saznati: Mi smo Baltazarov sud u zidine ove upisali! *(Potegne svoj nož i zamahne š njim.)* Mi dadosmo cesaru, što cesaru ide!

KARLOS.

Dobro, dobro! *(Gomecu)* I vi izdajica don Silva?

GOMEC.

Koi je od nas dvojice, gospodaru?

HERNANI
(*obèrne se k okletnikom*).

Carevinu i naše glave! ... Šta je želio, to sada imade. (*Caru*) Modri kraljevski plašt smetao bi bio korakom vašim, grimiz vam bolje odlikuje.

KARLOS
(*Gomecu*).

Striče moj, Silva, znajte, vi ste zakletvu od podložnika prekèršili, i zaslužujete, da se gèrb vaš iztrěbi iz zlatne knjige kraljevine naše, vi ste krivac uvrědjenoga veličanstva, don Ruy Gomec. — (*Hercegu od Alkale.*) Takove samo dèržite, koji se vide da su grofovi ili hercezi, a ostale...

(*Visoki plemići izidju iz herpe od okletnikah, Hernani ostane još. Herceg od Alkale okruži ih stražami.*)

SOL
(*za sebe*).

On je izbavljen!

HERNANI
(*izidje iz herpe od okletnikah*).

Hoću i ja medju njih! — (*Karlosu*) Kad se ovdi sada o kèrvničkom maču radi, kad bi Hernani, kao prost goranik, lahko ti bez pedepse uteći mogo, kad je maču tvom glava moja prenizka, i kad plemić mora biti čověk da umrěti smije, — hoću i ja da se podignem. — Bog, koi prestolja razdaje, i koi ga je i tebi udělio, učinio je mene za hercega od Kardone, za markeza od Monroa, za vikonta od Gora, za grofa od Albatere, za gospodara još od drugih mnogih městah, koje sada odbrojiti nemogu. — Ja sam Juan od Argona, veliki meštar od Avisa, rodjen u prognanstvu, otac moj preminu na stratištu, odsudjen od tvoga otca, kralju Karlosu od Kastilie; a i ja sam ljuto proklet, i propisan. Ubojstvo je medju nami baština dědovah naših. Vaše je stratište, a naši su noževi, Bog je mene za hercega odlučio, a progonstvo pretvori me u goranika. Nu budući da sam u zalud u gorah mač oštrio, i kalio ga u bistrom potoku gorskom, (*metne šešir na glavu*) za to dajte da se pokrijemo, vi grandi od Španjolske! (*Svi okletnici, koji su Grandi španjolski, pokriju se u isti čas.*) Dà, světli kralju! Našim

glavam ide to pravo, da pokrivene pred tobom pasti mogu! (*K sužnjem*) Silva, Haro, Lara, svi vi muževi visoka plemena i visokih dostojanstvah, uklonite se pred Juanom od Aragonie! Dà, meni město ide medju hercezi i grofovi! — (*Dvoranıkom i stražam.*) Dà, gospodo, ja sam Juan od Aragonie. Čujte me, vi kèrvnici i sluge, ako vam je stratište može biti maleno, načinite veće.

(*Stane u red od velıkih plemićah.*)

SOL.

O Bože!

KARLOS.

Te sam stvari zaista već zaboravio bio.

HERNANI.

Věrnia je u onoga pamet, komu je sèrce ranjeno, i pogèrda, koju uvrěditelj lahkoumno zaboravi, živi na věke i kipi u sèrcu uvrědjenoga!

KARLOS.

Nu nije li to čast nada svimi častmi potomkom biti takovih otacah, koji moći dosta imadiahu, vašim otcem glave odsěcati.

SOL

(*padne pred cara*).

Oprostite, gospodaru, oprostite! — Smilujte se ili ubite nas zajedno! On je moj ljubljeni, on je moj suprug, u njem samo živim! O ja dèrhćem! .... O kralju, smilujte se barem, i ubite nas zajedno! Vaše veličanstvo! evo me na zemlji pod vašima carskima nogama! — Tà ja ga ljubim, i on je moj, moj, kao što je vaše prestolje carsko! — O oprostite, oprostite! (*Car ju gleda nepomično.*) O koja strahovita misao hoće da vam sada sèrce obuzme?

KARLOS

(*s dubokim uzdahom*).

Ustajte daklem herceginjo od Segorbe, grofico od Monroa i Albatere .... (*Hernanu*) Nu, tvoje druge časti don Juanu?

HERNANI.

Tko govori tako, kralj?

KARLOS.

Ne, — cesar.

SOL
(ustane).

O Bože!

KARLOS
(odvede ju pred Hernana).

Herceže, pozdravi suprugu tvoju!

HERNANI
(obrati oči k nebu).

Svemogući Bože!

KARLOS
(Gomecu).

Striče, ponosito je, znam ja, pleme tvoje, nu mislim, da se Silva s Aragonom věnčati može.

GOMEC.

To pleme moje nije.

HERNANI
(ljubezno gleda donu Sol, i zagèrli ju).

O Bože, gdi je mèrzost moja?
(Baci nož daleko od sebe.)

SOL
(u naručju Hernanovom).

Herceže moj!

HERNANI.

Ljubav samo ćutim sada u sèrdcu mom. — O dona Sol!

KARLOS
(za sebe, ruku metnuvši na pèrsa).

Ugasi se ti mlado, vatreno sèrce, — daj neka sad razum vlada, kog si toliko vrěmena smutjivo! Tvoja ljubav, ah, od sada neka bude samo Němačka, Flandria i Španjolska! Car je spodoban orlu zastave svoje — gèrb on nosi u pèrsih u město nježnoga sèrca!

HERNANI.

Ha, vi ste cesar!

KARLOS.

Don Juanu, tvoje je sèrce vrědno plemenitoga tvoga doma... (*kazujuć na Sol*) vrědno i nje. — Klekni herceže, (*Hernani klekne. Karlos skine s vrata svoga zlatno runo, i oběsi ga Hernanu na vrat*) primi ovaj lanac. (*Izvuče mač svoj, i odari ga triput po pletjih.*) Budi věran! Za viteza te proglašujem, herceže, u ime svetoga Stěpana. (*Digne ga, i zagèrli.*) Nu imaš ti sada sladjega i lěpšega lanca, lanca, koi meni manjka, i koga niti najviša čast silom zadobiti nemože, dvě nježne ruke od žene, koja ljubav daje i uzima. Dà, ti si srětan sada. A ja — nu, ja sam cesar. (*Okletnikom*) Gospodo moja, ja sam vas sviuh imena pozaboravio, i hoću da zaboravim i gnjev i mèrzost vašu. Budi vam svim oprošteno, — idite! To je nauk, koi se meni pristoji, da ga světu dadem.

OKLETNICI
(*na kolěnih*).

Karlu budi slava i dika!

GOMEC
(*Karlosu*).

Samo ja, ja sam proklet.

KARLOS.

I ja!

GOMEC
(*za sebe*).

Nu ja — ja još oprostio nisam!

HERNANI.

A šta je nas sve u jedan put tako silno preobrazilo?

SVI.

Da živi Němačka! I Karlu Petomu budi slava i dika! —

Kortina padne.

PETI ČIN.

(U Saragosi. — Terasa pred palačom Aragon — u dubljini nasloni od skalinah, koje u vèrt vode. — S desna i s lěva dvoja vrata, koja na terasu idu. — U vèrtu po gèrmovih vidi se, kako se svěće tamo amo gibaju, — a sa svim u dubljini pokazuje se očima gotički i arabski krov razsvetjene palače. — Noć je, U dubljini čuju se trublje i svirale. Maske u domino obučene šeću se tamo amo, koje pojedine koje u većih gomilah. — Na prednjoj strani od prizora hèrpe od mladih plemićah, s maskami u ruci, smiju se, i zabavljaju se bučeć i vičuć.

PÈRVI PRIZOR.

Hernani. Dona Sol. Sankec i plemići.

SVI
(*viču*).

Da živi radost! — Dà živu novo věnčani!

(Hernani i dona Sol pojave se, vodeći se za ruku. Množina maskah, gospojah i gospode okò njih. Dva kopjanika u krasnoj opravi za njimi, četiri paža pred njimi. Stanu svi u red i naklone se, kad Hernani i dona Sol prolazi. Tutanj od trubaljah.)

HERNANI
(*pozdravljujuć*).

Priatelji dragi....

SANKEC
(*bèrzo mu se približi, i duboko se nakloni*).

Mi smo neizkazano srětni, gospodine herceže, gledajući srěću vašu!

PLEMIĆ JEDAN
(*Motreć donu Sol*).

Tako mi svetoga Jaga, odvětnika moga, to je živa Venere, koju za ruku vodi!

SANKEC

(*Hernanu*).

Budite srětni, i čestiti gospodine! — (*K plemićem.*) Sad hodite, — mi ćemo da podjemo, već je pó noći prošlo.

(*U početku slědećega prizora buka trubaljah gubi se, i sve slabia biva; svěće se malo po malo gase, — i zatime bude tiho i tamno.*)

DRUGI PRIZOR.

Hernani. Dona Sol.

SOL.

Odlaze već jedan put naši gosti; čini mi se, da je već prilično kasno.

HERNANI.

Angjelu moj, svagda nam se kasno čini, kad na samom bit želimo.

SOL.

Meni se buka već dosadi. Toliko veselje muti nam srěću; nije li tako, mili moj gospodine?

HERNANI.

Pravo imadeš, sladko děte moje! Srěća ti je čudna i ozbiljna stvar, ona samo sèrdacah od gvozdja traži, i lagano i težko se ugnježdjuje u njih. Prevelika radost poplaši ju i raztěra; — radost joj cvětjem put krasi, ipak směšenje njezino naliči više plaču, nego li směhu.

SOL.

U vašem je oku směšenje to podobno světlosti sunca. (*On gleda da ju odvede.*) Odmah —

HERNANI.

O, nemoj, — ta ja sam sluga, ja sam rob tvoj! Dà, ostani, čini, što ti je drago; ti znaš, da ja ništa netražim, nego što ti hoćeš i zahtěvaš! A što ti hoćeš, to je svagda dobro, i meni ugodno. Ja ću se smijati, ako ti išteš, i ako se tebi dopada. — Ti veliš, da je sèrce moje odveć vatreno? — Nu, zapovědi vulkanu,

da se plamen njegov ugasi, i vulkan će odmah zatvoriti zěvajuće svoje ognjevite jaze, i samo će cvětja i zelene trave po povèršju svome nositi.

SOL.

O kako ste dobri vi sirotici ženi, Hernani, dušo, dušo moje!...

HERNANI.

Hernani — koje ime! molim te, draga ženo, negovori mi u buduće imena toga, jer ću se sětiti inače, da sam sve zaboravio bio. Ja se samo kao u snu još opominjem, da je nėgda takvoga imena bilo, da je nėgda i čověka Hernani zvanoga bilo, kojega je okò sěvalo kao munja od mačevah. On biaše čověk iz gustih gorah, proklet i prognan, koj je rěčcu: »osveta« po svuda, kud je išao, cèrljenimi slovi napisanu vidjao; — ubog čověk biaše, koi je prokletstvo za sobom nosio! — Nu ja više nepoznajem Hernana toga; ja bo sada ljubim, ljubim igre i svečanosti, jesam sada plemenit Španjolac, jesam Juan od Aragona, zaručnik done Sol, i jesam neizměrno srětan!

SOL.

Tako sam i ja.

HERNANI.

Šta nam je do svega, što je prije bilo? — Ja sam kèrpe moje ostavio pred vrati, kad sam u kuću ovu stupio. Ja dodjoh u cèrno obučen natrag u moj grad, i eto, na pragu dočeka me angjeo božji; ja stupih u nutra, i podigoh opet oborene stupove kuće moje, opet zaplamti na ognjišću odavna ugašeni oganj, ja otvorih prozore, učinih bèrzo travu iz dvorišta moga izneti, — i svega me obuze razkošje, ljubav i veselje. Samo gradove, palače, vazale moje da mi povrate i perjanicu, i stol u věću od Kastilie; zatim da dodje još moja dona Sol, da mi stidno porumeni i očice svoje u zemlju upre, — po tom neka nas dvoje na samom ostave: o tad ću zaboraviti sve, sve što prije biaše! Ja ništa vidio nisam, ništa reko, niti išta učinio. Bilo pametno ili bezumno, ja sada nov život započinjem, priašnji moj budi ugašen i zaboravljen. Tà ja sada tebe imadem, tebe ljubim, ti si moje najviše dobro na ovome světu!

SOL

(*gleda zlatno runo*).

Kako vam lěpo odlikuje zlatni ovaj lanac na cèrnoj kadifi.

HERNANI.

Nisi li ti od prije kralja tako obučena vidjala?

SOL.

Ali onda toga opazila nisam; šta sam ja na svakom drugom za takovo šta marila? A zar je kadifa, ili svila možebiti? O ne, ne, herceže moj, běli je tvoj vrat, koi lancu tomu toliko světlosti daje. Vi ste plemenit, ponosit, — moj mili gospodin... (*on hoće da ju odvede*) odmah! — Samo jedan časak još! O, zar nevidiš, kako me je radost obuzela? — Ja plačem! (*Stane k naslonu.*) Sad su tako lahka pèrsa, sad je tako krasno sve u naokolo! Neima sada ništa, ugašene su mašale, veseli tanac je prestao; —, i sada ništa nego noć, i sami mi! O neizkazanoga blaženstva! — I ti věruješ, nije li tako, da će nad nami još polovina naravi ljubezno bditi, kad se mi tiho u naručajih blagoga sna nijali budemo? — Ni oblačića na nebu! Sve počiva, kao i mi! O hodi i upijaj sa mnom mlaki ovaj zrak, koi je mirisom od ružah natopljen! O gledaj, ni svěćice, ni glasa od nikuda; sve je tiho. Měsec se je uprav pojavljati stao na nebesih, kad si ti govorio, — trepteća njegova světlost i glas tvoj udariše mi tako sladko u sèrce; tako sam mirna, tako radostna bila, mili moj zaručniče, da bi veselo u lěpom tom trenutku i umrěti bila mogla.

HERNANI.

A tko da nezaboravi vàs ovaj svět pri nebeskom tvom glasu! Tvoje su rěči pěvanje, u kojem ništa zemaljskoga neimade.

SOL.

Nu odveć je tamna ova tišina. Šta misliš, nebi li krasno bilo, da se tamo u dubljini na nebu zvězdica pokaže, ili da nam iz nenada nježan koi i umiljat glas ljubeznu pěsmicu zapěva?

HERNANI

(*směšeć se*).

O nestašne ćudi! Nisi li se sada uklanjala pěvanju i světlosti?

SOL.

Na balu! — dà — ali ptičica, koja u gori pěsmicu svoju žubori, ili slavuj, koi usamljen tuži u gustom lištju sakriven; zatim i svirala, iz daleka da se čuje, — dà, takova je muzika sladka, i veseli dušu čověčju, kao božanski něki zbor probudjuje u sèrcu odziv od više hiljadah glasovah! — O to bi krasno bilo! (*Čuje se ćak u daljini glas od roga.*) Bože, ja sam uslišena!

HERNANI

(*sav se strese, za sebe*).

O nesrětnice!

SOL.

Angjeo mi je poslušao želju, tvoj dobri angjeo, nije li?

HERNANI

(*gorko*).

Dà moj dobri angjeo! (*Čuje se rog iz bliže, za se.*) opet!

SOL

(*směšeć se*).

Don Juan, ja to dobro poznajem!

HERNANI.

Je li?

SOL.

A dopada l' vam se ta pěsma?

HERNANI.

Dopada mi se — kao što veliš.

SOL.

O da zločesta bala! Ja mnogo volim slušati rog iz dubljine šumah!... A još k tomu, kad je vaš rog! — Tako mi zvoni, kao glas vaš!

(*Čuje se rog na nova.*)

HERNANI

(*za sebe*).

Hà, da li je tu već tigar, ruče već, traži, i ište plèn svoj. —

SOL.

Don Juane, kako mi taj glas radostju sèrce obuzima!

HERNANI

(*strašno se izpravivši*).

Hernanom me imenuj sada, Hernanom opet! O! ja s nesrětnim tim imenom još se sa svim pogodio nisam!

SOL

(*dèrhće*).

Bože, šta vam je?

HERNANI.

Eno starca!

SOL.

Kakovi strašni pogledi! Šta vam je?

HERNANI.

Starac nam čestita tamo doli u mraku!... zar ga nevidite?

SOL.

Kuda ste zabludili? — A tko je taj starac?

HERNANI.

Starac!

SOL.

O na kolěnih te molim, za Boga, govori! Šta ti je? Koja ti tajna muči sèrce?

HERNANI.

Ja sam mu se zakleo!

SOL.

Zakleo!

(*Ona plašljivo motri sve šta on čini. On u jedanput stane i metne ruku na čelo.*)

HERNANI
(*za sebe*).

O, u malo što neučinih! Ja ju poštediti moram!.. (*Na glas.*) Ništa, ništa nije! A šta sam reko bio?

SOL.

Vi ste rekli...

HERNANI.

Ne, ne! ništa nije, ništa! Ja sam zabunjen bio!.. Ja sam malo bolan; neplaši se samo.

SOL.

Trěba li ti što god? Zapovědi samo službkinji tvojoj!
(*Rog se čuje opet.*)

HERNANI
(*za sebe*).

On hoće, hoće! — Ja sam mu se zakleo. (*Traži svoj nož.*) Ja ga neimam! Sudbina hoće!... ah! —

SOL.

Ti jako boluješ!

HERNANI.

Samo stara jedna rana, koju sam zaraštjenu već mislio, s nova se je opet provalila... (*Za sebe.*) Moram gledati, da ju udaljim. (*Na glas.*) O dona Sol! O ljubezna moja! Čuj me: U onoj škrinjici, koju sam sa sobom nosio u nesrětnih mojih danih...

SOL.

Znam, znam, koju misliš. Nu šta ćeš š njome?

HERNANI.

Stakalce je jedno u nutri, u stakalcu tom vodica, koja bólju moju běrzo izlěčiti može.... Idi! donesi mi ga!

SOL.

Idem, gospodaru moj!

(*Ona se udalji na desnu stranu.*)

TRETJI PRIZOR.

Hernani sám.

Tako se daklem svèršuje srěća moja. Tako bèrzo! To je ruka ljute sudbine, koja plamteći odsudu moju u zid upisuje! O kako se nemilo sudbina meni posměva! (*Duboko se zamisli, — zatim se obrati.*) Dobro daklem! — Nu sve je opet tiho, nikoga nećujem da dolazi. Jesam li se možebiti prevario?

(*Maska u cèrnom dominu pojavi se gori na skalinah. — Hernani stane kao ukočen.*)

ĆETVÈRTI PRIZOR.

Maska i Hernani.

MASKA

(*strašnim glasom kao iz groba*).

»Došlo što mu drago, kada zaželiš, bilo ma na koje město, i u ma koje doba, — ako ti na um padne, da je prispilo vrěme smèrti moje, zatrubi u ovaj rog, i nebrini se za ostala!« Mèrtvaci biahu svèdoci zakletve tvoje, hodi daklem! Je li sve pripravno?

HERNANI

(*muklim glasom*).

Jest!

MASKA.

U palaču ti dolazim da ti kažem, da je vrěme, sad je moja ura udarila, i sad te natrag zahtěvam.

HERNANI.

Eh dobro! Nu šta išteš od mene? Šta ćeš sa mnom da učiniš? govori!

MASKA.

Izbiraj: otrov ili mač; i jedno i drugo sobom nosim, mi ćemo zajedno poći.

HERNANI.

Neka bude!

MASKA.

Da se pomolimo!

HERNANI.

A čemu to?

MASKA.

Šta si odabrao!

HERNANI.

Otrov!

MASKA.

Dobro! Pruži mi ruku ovamo. (*Dade Hernanu stakalce, koje on uzme i sav problědi.*) Pij bèrzo, da svemu konac bude.

HERNANI.

O, smiluj se, do sutra samo! — O herceže, ako ti još sèrce u nědrih bije, i ako duše imadeš u sebi, ako nisi sablast, koja je iz dna pakla ovamo utekla, i ako prokletnik nisi, ili šta više, isti već djavo; ako ti Bog na čelo još upisao nije rěčcu »nikada;« ako poznaješ najveću sreću od ljubavi, i ako znaš, kako je mladić od dvadeset lětah srětan sa zaručnicom, koju iskreno ljubi: ako ti je ikad ljubeća žena o vratu dèrhtala: — o, a ti pričekaj samo do sutra! O, dodji sutra opet!

MASKA.

Sutra, sutra! Tà tako bezumni samo govore! Ti se šališ, — tvoja bo je smèrtna ura danas izbila! Šta bi ja šědoglavac poslě ove noći započeo? Ja bi umrěti morao, a tko bi te tada opomenuo? Tko bi po tebe tada došao? Tà ja bi sam u grob poći morao! — Ti sa mnom moraš mladiću!

HERNANI.

Ne, ne! Ja ću se izbavit od tebe, vraže! Ja s tobom neidem.

MASKA.

Nadao sam se ja tomu. — Prekrasno! A čim si mi se zakleo bio? Ha! ničim! — To je malenkost bila, — glavom otca tvoga! To se lahko zaboraviti može. — Mladost je kratke pameti!

HERNANI.

Moj otac!... Moj otac!... O još ću s pameti sajti!

MASKA.

Nu, šta je tebi do toga, što bi jedan put zakletvu prekèršio?

HERNANI.

Herceže!...

MASKA.

Kad je daklem pèrvim plemenom Španjolskim tako lahko zadatu rěč slomiti, — ostaj s Bogom!...

(*Hoće da se udalji.*)

HERNANI.

O neidi!

MASKA.

Pij daklem!...

HERNANI.

Okrutni starče! (*Uzme stakalce.*) Na pragu od raja biti, pa odtud se tako nemilo stèrmoglaviti!...

(*Dona Sol stupi u nutra, bez da masku vidi, koja dalje u dubljini stoji.*)

PETI PRIZOR.

Priašnji. Dona Sol.

SOL.

Gospodine mili, nemogu da nadjem škrinjice one!

HERNANI

(*za sebe*).

Bože! I nju u ovom oka trenutju!

SOL.

A šta mu je? Dèrhće, prepada se od moga glasa! — Šta ti je u ruci? Koja strahovita sumnja! Šta ti je u ruci? govori! (*Domino baci masku s lica, ona poznade don Ruya, i zavikne strahovito.*) Otrov je!

HERNANI.

O svemogući Bože! ...

SOL

(*Hernanu*).

Šta sam ti učinila? O govori, kakova je to strahovita tajna?... Ti si me prevario, don Juane!...

HERNANI.

O Bože! Ja sam ti to zamučati morao. Ja sam obećao hercegu, koi me je izbavio, da ću umrěti, i evo Aragon mora sada Silvi da dug izplati.

SOL.

Ta vi niste njegov, ne, ne, sada ste vi moj; šta je meni do svih vaših drugih zakletvah? (*Gomecu.*) Herceže, ljubav me hrabru čini, i ja ću ga proti vami, proti svakomu drugom braniti!

GOMEC

(*nepomično*).

Brani ga dakle, ako si kadra, i proti zakletvi danoj!

SOL.

Govorite, kakovoj zakletvi?

HERNANI.

Ja sam se zakleo.

SOL.

Ne, ne, ništa tebe neveže; to biti nemože! To bi bila bezumnost, opačina, zločinstvo!

GOMEC.

Herceže!...

(*Hernani se sprema da se pokori. Dona Sol nastoji da ga odvrati.*)

HERNANI.

O pustite me, dona Sol! To biti mora; hercegu sam rěč moju založio, a otac me moj gleda od ozgora.

SOL.

(*Gomecu*).

Prije bi razjarenom tigru mlade oteti mogli, nego ćete ljubeznoga supruga meni! Dugo sam ja nježna, plašljiva i krotka děvojčica bila, jer sam starost vašu i šestdesět vaših lětah hotěla da štedim, nu pogledajte, moje se oko suzami natapa, — od jarosti se suzami kvasi. (*Izvuče nož iz nědarah.*) Evo, vidite li ovaj nož? Ha! nebojiš li se noža ovoga, stari bezumniče, kad se oko u běsnoći blista? — Uzmi se na um, stari donu, ja sam istina, od tvoje kèrvi — nu znaj ujače, da sam ti i jedina, rodjena kći, — pa da se ti zaručnika moga dotakneš — težko tebi!... (*Baci nož, i padne pred hercegom na kolěna.*) O evo ja klečim, evo pred vami! O smilujte nam se! Oprostite, herceže! Ja sam samo žena; ja sam slaba žena, i moja se sila satre i razpèrši još u duši, prije nego što se porodi... evo me, gdě pred vašima nogama klečim, i molim — smilujte nam se!

GOMEC.

O dona Sol!

SOL.

Oprostite! — Nas Španjolke natěra često velika bolja, da što nerazsudno izreknemo, nu, to vi znate; vi ste svagda meni dobri bili! O ujače moj! Vi ćete me ubiti, ako njemu šta nemiloga učinite! Oprostite, ta ja ga neizměrno ljubim!

GOMEC

(*tamno*).

Dà, dà, neizměrno!

HERNANI

Ti plačeš?

SOL.

Ne, ne, ti umrěti nećeš, ljubezni moj! Ne, ne, ja toga nedadem! (*Gomecu.*) Oprostite sada! — Tà ja ću i vas iskreno ljubiti!

GOMEC.

Ali iza njega! — (*Hernanu.*) Hoćeš li?

(*Hernani hoće da prinese stakalce do ustih. Dona Sol uhvati ga za ruku.*)

SOL.

O ne, ne, — još ne! — O poslušajte me, poslušajte me obojica.

GOMEC.

Grob je otvoren, ja duže čekati nemogu!

SOL.

O gospodaru — samo jedan časak!.... Moj don Juane! Kako ste okrutni ubojica proti meni? — Šta ja tražim od vas? — Jedan samo časak! I to je sve, sve, što zahtěvam! — O dopustite, da uboga žena barem mirno izgovori, što joj sèrce zapověda!.... Dopustite, da govorim!....

GOMEC

(*Hernanu*).

Ja čekati neimam kad.

SOL.

Gospodo moja, vi ste krivi, što ja dèrhćem! — A šta sam vam ja učinila?

HERNANI.

Njezin jauk, ah, cěpa mi dušu!

SOL

(*Jednako ga još za ruku dèrži*).

Ta vidite, da još hiljadu stvarih imadem, da vam kažem.

GOMEC

(*Hernanu*).

Umrěti se mora.

SOL

(*Prislonivši se uz Hernana*).

Moj don Juane, kad izgovorim, čini tada, što ti bude drago. (*Iztèrgne mu stakalce iz ruke.*) Sad je u mene. (*Dèrži u vis stakalce pred Hernanom i pred začudjenim starcem.*)

GOMEC.

Kad sam ovdě samo dvě žene zateko, hoću da drugdi junačkih dušah potražim. To su ti krasne za-

kletve, don Juanc, koje ti kèrvjom otca svoga potvèrdjuješ! Idem ti sada k otcu, i hoću mèrtvomu da kažem, što si učinio! S Bogom daklem!...

(*Hoće da podje. Hernani ga zaustavi.*)

HERNANI.

Herceže stani! (*Doni Sol.*) O hoćeš li daklem da me navedeš, da rèč i zakletvu zadatu prekèršim? — A zar da ja u buduće po zemlji hodim, a da mi čelo učinjeno izdajstvo pogèrdjuje? Smiluj se i povrati mi otrov, — daj mi ga natrag, zaklinjem te vèrnom našom ljubavju! Zaklinjem te vèčnim našim spasenjem!

SOL

(*tamno*).

Ti hoćeš — (*Ona se napije.*) Evo ti ga.

GOMEC.

Za nju biaše daklem.

SOL.

(*Dade Hernanu na polak izpražnjeno staklo*).

Uzmi — evo ti ga.

HERNANI

(*don Ruyu*).

Vidiš li, prokleti starče?

SOL.

Nemožeš se potužiti na mene, — polovicu sam ti ostavila.

HERNANI

(*uzme staklo*).

O Bože!

SOL.

Ti mi nebi ostavio bio, što mi ide, ti!... Ti neimaš sèrca od kèrštjanskoga supruga, ti neumèš jošte ljubiti, kao što Silva ljubiti znade. Ja sam pèrva pila, i evo sada sam mirna. — Pij, ako ti je volja.

HERNANI.

Šta učini, o nesrètnice?

SOL.

Tako si ti hotio.

HERNANI.

To je strahovita smèrt!

SOL.

O ne! A za što bi bila?

HERNANI.

U grob vodi pakleni taj napitak.

SOL.

Dobro je daklem! Nebi li mi i onako noć ovu u družtvu zajedno proveli bili? — Nije li sve jedno, ma na kojem městu?

HERNANI.

Otče moj! O ti mi se strašno osvetjuješ, što sam te ikada zaboraviti mogo!

(*Prisloni staklo da pije.*)

SOL

(*zaleti se na njega*).

O Bože, da strahovitih mukah! O baci paklenu tu vodu daleko od sebe! . . . O, pamet mi se veće buni. — O, stani, moj don Juane! — Otrov taj živi! — Živi i probudjuje u sèrcu strašnu hidru, koja kida i grize sa sto hiljadah zubih. O Bože, nisam mislila, da toliko to boli! — A šta je? — Oganj je, oganj! Nepij ga, o nepij ga, strašno će te boliti!

HERNANI

(*don Ruju*).

Sèrce tvoje, o starče, puno je okrutnosti! O neimade li ti drugoga otrova barem za nju?

(*Pije i baci staklo od sebe.*)

SOL.

Šta činiš?

HERNANI.

Što i ti već učini.

SOL.

O hodi, mladi moj zaručniče, hodi u naručaje moje! (*Sednu jedno do drugoga.*) Kaži mi boli li te jako?

HERNANI.

O — ništa!

SOL.

Vidiš, već se je věnčana naša noć započela! — Nu je li, ja sam dosta blěda za nevěstu?

HERNANI.

Ah!

GOMEC.

Sad se sudbina izvèršuje!

HERNANI.

O nemilih, neizkazanih mukah. Dona Sol, ona tèrpi, a ja gledati moram, kako tèrpi.

SOL.

Umiri se, dragi moj, meni je već odlakšalo. — Na skoro ćemo se sjedinjeni podići k novoj světlini, — na skoro ćemo poletiti put boljega i lěpšega světa. — O jedan poljubac, jedan samo još!

(*Žagèrle se.*)

GOMEC.

O žalosti!

HERNANI

(*slabim glasom*).

Blagoslovjeno budi nebo, koje mi život uděli — život, kojemu svagda strahoviti ponor prětiaše, i kojeg su neprestano gnjusne sablasti tèrale i gonile! — Tà isto mi nebo i tų srěću uděli, da sada, na koncu kratkoga života moga, preminuti mogu celujući ruku tvoju!

GOMEC.

Još su srětni!

HERNANI

(*sve slabiim glasom*).

Dona Sol! Sve se pomrači preda mnom.... gori, boli li te?

SOL

(*istim slabim glasom*).

Ne, ništa više!

HERNANI.

Vidiš li, gdě oganj u tmini gori?

SOL.

Još ne.

HERNANI

(*uzdahne*).

Sad.... (*Prevali se.*)

GOMEC

(*digne Hernanu glavu u vis, i pusti je opet na zemlju*).

Mèrtav! —

SOL

(*razmèršenom kosom, i napolak se izpravivši*).

Mèrtav!... Ne, ne!... Mi spavamo samo!... On spava, on je moj suprug, vidiš li to, mi se ljubimo i ležimo ovdi zajedno, naša je to věnčana noć! — (*Sa svim slabim glasom.*) O nemojte da ga probudite, herceže od Mendoce! — On je odveć umoran!.... (*Obèrne lice Hernanovo k sebi.*) Hodi, dragi moj, obrati se malo k meni.... još bliže.... tako.... još malo bliže.... (*padne i umre*).

GOMEC

(*gleda ju*).

Mèrtva i ona.... Ja sam proklet! (*Probode se.*)

(Zastor padne.)

